

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΘ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Α')

Ἀθήνα, 1 τοῦ Φλεβάρη 1922

ΑΡΙΘ. 754 (ΦΥΛ. 3)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ : Ἀτεγγανός—Αὐλότοιχος— Ἀθήνα.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : Ἀχιλ. Παράσχος.
Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Lied.
Χ. ΜΟΛΙΝΟΣ : Οἱ κανόνες τοῦ Μολιέρου.
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ : Ἀνέκδοτα γράμματα πρὸς τὸν Ντίντριχ.
Α. ΠΑΠΑΓΥΡΙΟΥ : Γιάνγ - Ση
Α. ΔΙΟΝΑΣ : Ἀπὸ τὸ «De Profundis» τοῦ Ὁσκάρ Οὐάϊτλδ.
Δ. Π. Τ. Κεϊμόνας.
ΣΤΑΘΗΣ ΖΑΡΚΙΑΣ : Καὶ πάλι.— Ἄχαρες στιγμές.—
Τὸ πληγωμένο ἀηδόνι.

Ο ΝΟΥΜΑΣ : Φαινόμενα καὶ πράγματα.
Κ. ΜΑΚΙΣΤΟΣ : Σωπάτε.
Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΔΣ : Ὁ Γαλιλῆος ἄνθρωπος.
ΓΟΥΒΙΜ : Ρημάδι.— Μ. ΣΟΥΛΗΣ : Σειρήνα.
Κ. ΤΣ : Πίστεψέ με.— Ἄπὸ τότες.
Ε. FAGUET Μολιέρου.
Α. ΤΡΙΝΚΟΥΛΟΣ : Στὴν ὁξόπορτα.
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ : Ἐνὴ φιλο-
λογία.— Ἑλλήν. Περιοδικά.— Ἡ κοινὴ γνώμη.—
Χωρὶς γραμματόσημο.

ΝΕΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΑΤΣΙΓΓΑΝΟΣ

Κρύφια φωτούλα πὸν λαλεῖς κι ὄλο ξοπίσω τρέχω
νὰ σεῦρω, γλυκαντίλαλε, κι ἀναπαμὸ δὲν ἔχω.
Καπνέ, ψηλὰ φιδογλιστράς! μαζί σου ἢ χαμοκέλλα!
Κάστρα, παλάτια ἀρχοντικά; Ψυχὴ μου χαμογέλα!

Φτελιό, στὴ ρίζα σου ἔχειρα, στὸν ἡσυχίο σου, πλατάμι,
Περαστικό, μ' εὐώδιασες, μοσκόβολο βοτάνι.
Τὰ μυστικά σου, ρεματιά, πουλί, τὸ λάλημά σου
ἔνα μὲ μένα γίνηκαν καὶ σύ, πνοὴ τοῦ δάσου.

Βιολί μου, ὁ ἀχὸς σου κἀτι λέει : Γιὰ πάρε το καὶ παίξε!
Βροχούλα, ρίξε τὴ δροσιά, τὰ χεῖλη μου καὶ βρέξε!
Κ' εἶπα τραγοῦδι φλογερὸ μᾶς πλάσης νέας, παρθένας
σὲ Δύση καὶ σ' Ἀνατολὴ : Δὲν τῶνισε κανέναις!

Γιὰ ποιόν χτυπᾶς, Καμπάνα μου γλυκεῖα μοναστηρίσσια;
Σὲ μένα γενεύετε γυρνά, θλιμμένα κυπαρίσσια;
Σὰν τὸ πουλί: σὰν τὸ σκυλί καταμεσίς στὸν κάμπο!
Κι ὁ τάφος, σίτι εἶναι κι' αὐτός: δὲ θέλω μέσα νᾶμπω.

Χώρα, περβόλι, ἀνθότοπος, βουνὸ δὲ μὲ σηκώνει.
Σύννεφο, ἀέρα, ποταμὶ, καὶ ταξιδεύτρα σκῶνη,
Σκῶνη τοῦ δρόμου: μαλακὸ στρώμα νὰ πέσω ἀπάνω
μὰ νύχτα νὰ πεθάνω!

ΑΥΛΟΤΟΙΧΟΣ

Στολιστήρες, αὐλότοιχε, σὶ' ἀγιόκλημα πὸν σμείγει
τ' ἀκροκλάνα τῆς πασχαλιᾶ; καὶ σὲ περικυλίγει.
Ποιὸς λέει πὸς ἔχειρες πολὺ καὶ ποιὸς μιλεῖ γιὰ στύλο;
Γι' ἀντίστυλό σου ἔνα πουλί πίσω ἀπ' τὸ κάθε φύλλο.

Μὲς στὶς φωλιές, Κὺρ ἔρωτα, κλειέσαι μικρὸς δεσμώτης,
Γλυκεῖα σου ἴναναι ἢ φυλακὴ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς νιότης.
Ποιὸς πάει; καὶ ποιὸς μαραίνεται; Σοῦ λέω διψᾷ ἀκόμα
μὰ στάλα ἀγάπη ἢ γὰρ καρδιά, καὶ γὰρ φιλὶ τὸ στόμα.

ΑΘΗΝΑ

Τὰ πεῦκά σου, Κορυθαλλέ : τὰ μύρτα σου, Πεντέλη !
Καὶ σὲ μενεξεδένιε μου Ὑμητιέ,
μιὰ στάλα ἀπὸ τὸ διάφανο τῶν μελισσιῶν σου μέλι
ᾧ φῶς ! ᾧ αἰθέρος, ᾧ Ἥλιε λοθητέ !

ᾧ θάλασσα μαγευτικιά : σμαράγδια καὶ ζαφείρια
κι ἀμέθυστοι σὶ τὸ λιόγερμα κοιόνα !
Καὶ σεῖς ἀντιφεγγίσματα στὰ γυσολοπαράθυρα
Στὸ δέλι, χρυσομένε Παρθενώνα !

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ (Λαύρας)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ

(1888 — 1920)

Μ' αὐτὸ τὸν τίτλο ἄρχισε νὰ δημοσιεύει ὁ Δ. Π. Ταγκόπουλος στὴν «Πανελληνίον» τὰ φιλολογικὰ του, νὰ ποῦμε, ἀπομνημονεύματα, πού ἀργότερα, ἅμα τελειώσουνε, θὰ βγοῦν καὶ σὲ βιβλίο. Τριαντατρία χρόνια φιλολογικὴ ζωὴ, μὲ πρόσωπα, πρὸ γεγονότα, μ' ἐπεισόδια χαρακτηριστικὰ, θὰ περάσουν ἀπὸ τίς σελίδες αὐτές, πού ἔτσι παίρνουν καὶ κάποια σημασία γραμματολογικῆ-Ξανατυπώνουμε δὴ τὸ πορτραῖτο τοῦ Ἀχιλ. Παράσχου.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Τὸν Παράσχο τὸν πρωτοεῖδα ἀπὸ κοντὰ καὶ τὸν πρωτάκουσα νάπαγγέλνει στὴ σάλα τοῦ «Παρνασσού», τοῦ παλιῦ «Παρνασσού», πού εἶτανε ἀντικρὺ στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ναυτικῶν, ἐπὺ σήμερα τὸ καφενεῖο «Χ. Τρικυπῆς» κι ἄλλα διάφορα μαγαζιά καὶ γραφεῖα.

Στὴ σάλα ἐκεῖνη, πρὶν κἀνω τῆ... φιλολογικὴ καριέρα μου, πῆγαινα ταχτικά, ἀπὸ μαθητὴς ἀκέμα, μιὰ δυὸ φορές τῆ βρομάδα—δὲ θυμάμαι ποιὲς—κι ἄκουγα διάφορους ρήτορες καὶ ποιητὲς νὰ νερκισοῦνται ἀπὸ τὸ βῆμα του.

Ἐνα βράδι ἄκουσα καὶ τὸν Παράσχο. Ἡ σάλα εἶταν ἀσφυχτικὰ γεμάτη ἀπὸ νωρὲς. Ἐγὼ εἴμουν αὖ στριμωγμένοι, ἄδερθος, στὸν τοῖχο, πλάι σ' ἕνα παράθυρο καὶ καρτερούσα μ' ἐγκαρτέρηση κι ἀγωνία τὴν κρίσιμη ὥρα. Ἐπιτέλους ἔφτασε κ' ἡ κρίσιμη ὥρα καὶ μαζί της ἔφτασε κι ὁ Παράσχος, μὲ ἄδελμαρα, ἀπὸ τὰ μαλλιά του καὶ τὸ μούσι του, ἴσαμε τίς μύτες τῶν παπουτσιῶν του. Μόνο τὸ πουκίμισό του εἶτανε λευκὸ, τὰ χειρόγραφα πού κρατοῦσε στὰ χέρια καὶ τὸ χαμόγελό του.

Ὁ κόσμος τὸν ὑποδέχτηκε μὲ χειροκροτήματα. Ἐρρηξε μιὰ ματιὰ στὴν κοσμοπλημμυρισμένη σάλα, ξαναχαμογέλασε σὰ νὰ μᾶς μακάριζε—ἔτσι μοῦ φάνηκε τότε—πού θὰ τὸν ἀκούσουμε κι ἀμέσως ἀρχί- νησε νάπαγγέλνει μὲ τρεμουλιάρα καὶ θεατρinίστικη

φωνή, σέροντας τὰ ρ καὶ τὰ ἐπιφωνήματα, ἕνα τρομερὸ ἔμμετρο κατηγορητήριο κατὰ τοῦ... πολιτισμοῦ, πού τᾶρχιζε μὲ τοὺς ἀκόλουθους ταμπουρλίδικους στίχους :

Ἄν εἶτε βλέπω, κράζεται
τοσοῦτον ἀλλοκότως
πολιτισμὲς καὶ πρόβος
καὶ φῶς φωτίζον τῶμμα,
ὦωωωω! τότε εἶμαι βῆρρρρρρραρος !
ὦωωωωω! τότε θέλω σκότος !
Φέγγει καὶ ἡ τοῦ τάφου δᾶς
ἀλλὰ φωτίζει πῶμα...

Οἱ στίχοι αὐτοὶ ἔχουν ἀπὸ τότε σφηνωθεί ἀπὸ μυαλό μου, σὰν τιμωρία, καθὼς καὶ ὁ ἀθάνατος στίχος του τῆς ἴδιας βραδιάς, πού κατακουρελιαζότανε ὁ Ζολᾶ :

Ἄντι τοῦ Οὔγκου (τοῦ Οὔγκω δηλ.), ὁ Ζολᾶ,
ἡ μοῦσα τοῦ βορβέρου...

Φαίνεται πὼς ἐκείνο τὸ βράδι δὲν ἔφυγα καὶ τόσο ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τῆ σάλα τοῦ «Παρνασσού»—ἴσως γιατί ὁ ριζοσπαστισμὸς μου κι ὁ φιλονεικισμὸς μου, ἀφορμάριστα ἀκέμα καὶ τὰ δυὸ, βρισκόντανε ἀπὸ τότε σ' ἐμδρωακὴ κατάσταση μέσα μου, ἴσως καὶ γιατί τὰ κηρύγματα τὰ ριζοσπαστικὰ τοῦ «Ραμπαγᾶ» καὶ τοῦ «Μὴ Χάνεσαι» κατὰ τοῦ παραξεκοντακιασμένου καὶ παραξεκουτιασμένου ρομαντισμοῦ, βρῖσκανε γόνιμο ἔδαφος στὴν ψυχὴ μερικῶνε τότε νέων.

Τοῦ κάκου ὁ Ρεῖδης βροντοφώναζε στὸν κριτικὸ καυγά του, τὸν ἱστορικὸ, μὲ τὸν Ἄγγελο Βλάχο, πὼς δυὸ ἀληθινοὶ ποιητὲς ὑπάρχουνε στὴν Ἑλλάδα, ὁ Βαλαωρίτης καὶ ὁ Παράσχος. Γιὰ τὸ Βαλαωρίτη, δεχόμεστε τὴ γνώμη του ἀνεπιφύλαχτα. Γιὰ τὸν Παράσχο ἕμως εἶχαμε πολλὰς ἐπιφύλαξες. Διάβολο ! Πολλοὺς στίχους του τοὺς ἀπαγγέλναμε στὸ Πανεπιστήμιο χαχανίζοντας. Ὁ Κανάρης του, πού εἶτανε

Θανάτου δισκοπότηρο
στοῦ κεραυνοῦ τὸ χέρι

δὲ μᾶς συγκινοῦσε, καὶ δὲ δρέπαμε

Εἰς τοῦ Μάϊου τοὺς φαῖδρους
κ' εὐώδεις παραδείσους

ναρκίσους, γιατί το εἶχαμε πιά μάθει ἀπὸ τὴ Βοτανική πὼς εἰ νάρκισσοι δὲ λουλουδιζοῦνε τὸ Μάη.
"Ὅσο ἔμωσ κι ἂ δὲ μ' ἐνθουσίαζε ἡ ποίησή του, ὁ ἄνθρωπος μὲ καταμάγευε καὶ δὲ χέρταινα νὰ πηγαίνω νὰ τὸν κρυφοκαμαρώνω, συνηθέστατα στὸ κεντρικὸ τότε καφενεῖο Γιαννοπούλου, ἔπου σήμερα τὸ βιβλιοπωλεῖο Ἑλευθερουδάκη, νὰ κάθεται στὸ τραπέζι, στὴ γωνιά Σταδίου καὶ Συντάγματος, μόνος του ἤ, μὲ συντροφιά καὶ νὰ ρουφάει μακαρίως τὸν ἔρατεινό του — ἔπως ποιητικώτατα ἀποκαλεῖσε τὸν καφέ.

Σὰν τὸν γνόρισα ἀπὸ κοντά, εἶχα τυπώσει τὸ πρῶτο βιβλίο μου «Πρῶτοι στίχοι», ἔπου σὲ κάπιο τραγοῦδι μου μιλοῦσα μὲ νεκρική ἀνευλάβεια γιὰ τὴν ποίησή του, κ' ἔτσι τὸν πλησίασα μὲ τ' αὐτιά κατεδασμένα. Ἔτανε μὲ τὸ φίλο μου δικηγόρο Γιάννη Μανωλάτο, ταχτική παρὰ του τότε, καὶ σὰ μὲ σύστησε ὁ Γιάννης, δὲν ἔδειξε πὼς μοῦ κρατάει καμιά κάκια, ἂν καί, καθὼς μοῦ εἶπε, μὲ εἶχε ἀκουστά, τῆξαιρε τῆνομά μου.

Ἔτανε βράδι καλοκαιριάτικο κι ἀνταμωθήκαμε στὸ Σύνταγμα.

— Πᾶμε στοῦ Ὀρφανίδη ; πρότεινε ὁ Παράσχος.

Καὶ τραβήξαμε ἀπὸ τὴν ἐδὸ Φιλελλήνων γιὰ τὸν Κῆπο Ὀρφανίδη, ἔπου σήμερα ἡ μπασιά τοῦ Ζάππειου.

Ἐκεῖ, σιμὰ στη Ρούσσικη ἐκκλησία, κοντοσταθήκαμε.

— Γιὰ σταθῆτε ! εἶπε ἀφελέστατα ὁ Παράσχος. Ἐχοῦμε τάπαιτούμενα γιὰ τοὺς Ἐρατεινοὺς ; Ἐγὼ δυὸ δεκάρες ἔχω μοναχά.

— Ἐχω καὶ γὼ ἄλλες τρεῖς δεκάρες ! εἶπε ὁ Μανωλάτος.

— Καὶ γὼ ἄλλες δυὸ ! πρόστεσα ἐγώ.

— ὦωωω ! τότε ὑπεραρκοῦνε ! συμπέρανε ὁ Παράσχος καὶ βίλαμε πλώρη γιὰ τοῦ Ὀρφανίδη, ἔπου ἀράξαμε τρισευτυχισμένοι καὶ τρισμακάριοι.

Ἄλλο ἓνα βράδι τὸν ξαναντάμωσα στὸ Σύνταγμα, πάλι μὲ τὸ Μανωλάτο. Ἐκεῖνος στὴ μέση μὲ πανύψηλη καπελλαδόρα του, καὶ μεῖς στὰ πλάγια του, ὑπερύψηλοι κ' εἰ δυὸ μας. Κόβαμε ὄρα βόλτες πάνω κάτω, ἴσως γιατί θὰ μᾶς λείπανε τάπαιτούμενα γιὰ τοὺς Ἐρατεινοὺς. Περπατούσαμε δίχως νὰ μιλοῦμε. Νά σου σὲ λίγο μᾶς κολλάει κι ὁ Μάρκος ὁ Σιγάλας, λαλίστατος. Ὅλο καὶ στὸν Παράσχα μιλοῦσε πὸς θᾶχε, φαίνεται, ἀκεφιά καὶ πὸς τάπαντοῦσε μὲ μονόλεξα. Ἐαφνικά, μᾶς σταματάει στὴ μέση τῆς πλατείας, τοῦ ρήχνει μιὰ ἀγριοματιὰ κα τοῦ πετάει κατακέφαλα τὸ αὐτοσχέδιο τοῦτο ἐπί γραμμά :

Καὶ τοῦτο τὸ ἀμφέλιο
—Σιγάλας ὁ Θηραῖος—
ἀκόμα εἶναι φοιτητής...
Ἔχει καιρὸν ὁ νέος !

Γελάσαμε. Μπορεῖ νὰ γέλασε κι ὁ Σιγάλας. Δὲ θυμάμαι.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

EDMOND BLANGUEMON

LIED

Στὸ μίκερος, τόσο, τοῦ νεροῦ, ἀβρὰ ἡ ψυχή μου
[τραγουδεῖ

Κ' εἶν' τόσο ἀχνή ἡ σκιά της,
Ποῦ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ φωνοῦλα, ἂν εἶναι,
[ποῦ θρηνεῖ

Γιὰ μὲς στὰ ρόδα ὁ μπάτης.

Μὲς στὴ νυχτιά τὴ φωτεινὴ κλαίει ἡ ψυχή μου σιω.
Καὶ τέτοιο δάκρυο χύνει, [πηλά
Ποῦ ἔνα παιγνίδισμα νερῶν μὲς στὴν ἐσπέρα πλιὸ
Γιὰ τὴ δική μου ὀδύνη. [μηνᾶ

Κι ἀπὸ μιὰ τόσο δολερὴ κι ἄσπρην ἀνία μου ἡ ψυχή
Στερνὰ εἶναι μοραμένη,
Ποῦ πλιότερο ἓνα διάφανο κρινάκι, λές, πὼς; ξεψυχεῖ
Γιὰ μιὰ ψυχή πεθαίνει..

ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ

Εἶναι καταρρονητὴς ὁ Μολιέρος ὡς καταλύτης τῶν ἀριστοτελικῶν κανόνων, ἔλεγαν εἰ ἐχθροὶ του. Βάσιμη, ἔπωσθήποτε, ἡ κατηγορία. Ἀνώδυνη ἔμωσ. Πράγματι, σὲ ἀρκετὰ του ἔργα, ἡ πλοκή δὲν εἶναι ἀψευγάδιαστη. Οὔτε ἡ δράση πολὺ ἐντατική. Οὔτε ἡ λύση, αὐστηρότατα, ξηρότατα, λογική. Πάνω ἔμωσ ἀπὸ τὰ δευτερεύοντα αὐτὰ στοιχεῖα, ὑψώνεται κάποιος ἄλλος κανόνας, ὁ «κανὼν τῶν κανόνων» ἡ σταθερὴ βάση κάθε ἀληθινοῦ θεατρικοῦ ἔργου : οἱ χαραχτήρες.

Ὅταν παρουσιάζεται στὴ σκηνὴ ὁ Ταρτοῦφος, ὁ θεατὴς δὲ νοιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ ἐξετάσῃ ἂν, ὡς τὴ στιγμὴ ἐκείνη, ἡ πλοκή καὶ ἡ δράση εἶτανε χαλαρὲς ἢ ὄχι.

Ὅποις κι ἔν εἶτανε, ἐσχημάτισαν τόσον ἀνετα καὶ τόσο δυνατὰ τὴν κατάλληλη ψυχικὴν ἀτμόσφαιρα πὸς θὰ δεχτῆ ὁ θεατὴς τὸν Ταρτοῦφο, πὸς θὰ τὸν παρακολουθήσῃ, θὰ τὸν νοιώσῃ, ὥστε τὰ ἐπεισόδια πὸς θὰκολουθήσουν, στίς κατοπινὲς σκη-

νές και πράξεις, θά είναι απλά κορυζώματα της ταρτουφικής προσωπογραφίας. Οι Έχθροι του Μολιέρου δεν μπορούσαν ή δεν ήθελαν να καταλάβουν πόσον αποκλειστικά, πόσον απόλυτα τὸν ἀπασχολούσεν ἡ ἀνάδειξη τῶν χαρακτήρων καὶ πόσο φυσικὸ εἶτανε, ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν ἔρμη τῆς δημιουργίας τοῦτων, νὰ παραμελεῖ κάποτε τὴ σχολαστικὴ ἐφαρμογὴ τῶν περιφημῶν ἀριστοτελικῶν κανόνων.

Ἐπλήρωσεν, ὡστόσο, τὴν ἀδυναμία του αὐτῆ — ἄς τὴν πεῦμε ἔτσι — μὲ τὸ βαρὴ χαρακτηρισμὸ πού μερικοὶ αὐστηροὶ κριτικοὶ δώσανε στὰ ἔργα του, ὀνομάζοντάς τα φάρτες. Μήπως ἕμως κι ὁ Ἀριστοφάνης δὲν ἔγραψε φάρτες; Μία μεγάλη φάρσα, πλαισιωμένη ἀπὸ λυγμοὺς. Μακάριος ὁ Μολιέρου πὺρ ἀνέσυρε ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς τῆς ζωῆς τὸ πλατύ, τὸ μεγάλο γέλιο. Τὸ γέλιο πὺρ ἐξανεμίζει τὴν ἐπίκρια τῆς ζωῆς.

X. ΜΟΛΙΝΟΣ

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΔΟΥ

21

Schöneberg, 22. 11. 07.

Ἀγαπητὲ Κάρλε!

Ἐλαβα τὸ γράμμα σου μὲ ὅλα τὰ ἐσώκλειστα καὶ σ' εὐχαριστῶ πολὺ. Στὸ μεταξὺ ὁ κ. Tillge, βεβαιωθεὶς φαίνεται ἀπὸ τὸν κ. Gaudfeld ὅτι εἶναι καλὴ ἡ μετάφρασις, μού ἔστειλε τὰ χρίματα καὶ μού ζήτησε συγγνώμη διότι δὲν μού τὸ εἶπε ἀπὸ πρὶν πῶς θὰ ἐπιθεωροῦσε καὶ ὁ τελευταῖος τὴ μετάφραση. Ἐπὶ τοὺς δὲν μ' ἐνδιαφέρει τὸ πρᾶγμα, ἄς τὴν ἐπιθεωρήσουν ἄλλοι δέκα, ἐγὼ ἔκαμα ὅ,τι μπορούσα καὶ θὰ συμπληρώσω ὅ,τι λείπει σιτὲς διορθώσεις τῶν τυπογραφικῶν. Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προσφορά σου νὰ μεσολαβήῃς μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κ. Gaudfeld, ἀλλὰ δὲν βλέπω τὸν λόγο γιατί νὰ μὴν τοῦ ἀπαντήσω ὁ ἑαυτὸς σὲ ὅ,τι μού γράψῃ. Ἔτσι λήγει ἡ ὑπόθεσις αὐτή. Θέλω νὰ σοῦ ἐπιστρέψω τὰ γράμματα;

Δὲν σοῦ ἀπάντησα ἀμέσως διότι ἔ.εκα τῆς ἀδιαθεσίας τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τῆς γυναικός του ἡ ὁποία ἐλευθερώθηκε πρὶ δύο ἐβδομάδων ἤμουν μπλεγμένος καὶ εἶμαι ἀκόμα μὲ κάποια δημοσιογραφικὴ ἐργασία, ἐκτὸς αὐτοῦ ἐκτίταξα καὶ μερικὲς σελίδες τοῦ λεξικοῦ σου γιὰ τὸ ὁποῖον συνενοηθήκαμε μὲ τὸν κ. Mohr νὰ βλέπω καλλίτερα τὰ χειρόγραφα. Τοῦ ἐπήγα τὰ ἐπιθεωρηθέντα σήμερον καὶ μού εἶπε ὅτι θὰ σοῦ τὰ σταλῇ νὰ τὰ ξαναδῆς καὶ σύ. Καθ' ὑπόδειξίν του

μεταχειρίσθηκα στὴ διόρθωσι κόκκινη μελάνη πρὸς εὐκολία σου. Ὅσα σοῦ ἔσβυσα, πρέπει νὰ λείψουν Ὅσα σοῦ ὑποσημείωσα μὲ γραμμὴ κόκκινη θάλουν χωρὶς ἄλλο διόρθωμα τὸ ὁποῖο δὲν μπορῶ νὰ κάμω μόνος μου διότι ἀμφιβάλω στὴν ὀρθότητα τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἐννοίας τῶν γερμανικῶν λέξεων ἢ φράσεων. Λάβε δὲ ὑπ' ὄψιν σου ὅτι δὲν ἔχω καὶ καμμιά εἰδικότητα σὲ πρᾶγμα. Σοῦ στέλλω μαζί τις παρατηρήσεις μου, τις ὁποῖες ἐφρόντισα νὰ κάμω ὅσο μπορούσα συντομώτερες γιὰ νὰ μὴ σοῦ ἀπασχολήσω τὸν καιρὸ σου. Στὸ μεταξὺ προχωρῶ στὴν ἐργασία κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο, ἂν ἕμως δὲν σοῦ ἀρέσει αὐτὸς καὶ θέλεις νὰ γίνῃ διαφορετικὰ, εἰδοποιήσε με γρήγορα γιὰ νὰ συμμορφωθῶ μὲ τὴν ἐπιθυμία σου.

Ὁ καιρὸς εἶναι τόσο ἄθλιος ὥστε ἀποκλείει καθεσέψῃ νὰ ἔλθω τώρα αὐτοῦ μὲ τοὺς δικούς μου. Ἡ μικρὴ μου δὲν θὰ ἔχῃ καμμιά εὐχρησθησι μὲ τὴν κακοκαιρία. Νὰ ἔλθω πάλι μόνος μου, θὰ βιάζομε πότε νὰ γυρίσω μὲ τὴν ἰδέα ὅτι αὐτοὶ εἶναι μόνοι τους ἐδῶ.

Χαρὰ στοὺς Ρωμάνους πὺρ ἀπόκτησαν μετάφρασι τοῦ Φάουστ. Οἱ Ἕλληνες ἄ; ἀπελπισθοῦν ἂν περιμένουν τὴ χάρι αὐτῆ ἀπὸ μένα. Ἡ δ.κή μου μετάφρασις ἦταν καμωμένη μόνον γιὰ τὸ θέατρο ἀπὸ τὸ δραματολόγιον τοῦ ὁποῖου ἐσβύσθη πλέον χάρι στὸν Βλάχο. Τὴν κυριαρχία αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων του ἄς τὴ χωστοῦμε στὸ προσοδευτικὸ πνεῦμα τοῦ βασιλιᾶ μας. Ἐπειτα σεις οἱ ξένοι ὅταν βρίζετε τὸ Ρωμῆικο καὶ τὸ περιφρονεῖτε, δὲν βρίζετε λόγια νὰ ἐξηψώσετε τὴν προσωπικότητα τοῦ δανοῦ μουίσου καὶ νὰ κλαῖτε τὴν κακὴ μοῖρα τοῦ σοῦ τὸν ἔρριξε νὰ Κι βερνήση τέτοιο τόπο! Δὲν μῆς ἀφίνετε καὶ σεις στὸ χάλι μας!

Ὅταν ἦλθα στὴ Γερμανία πρῶτο μου σκοπὸ εἶχα νὰ μάθω γερμανικὰ γιὰ νὰ ξαναμεταφράσω τὸ Φάουστ. Ἀλλὰ γιὰ νὰ μάθῃ γερμανικὰ κανεὶς πρέπει νὰ μιλήῃ μὲ γερμανοὺς καὶ οἱ γερμανοὶ εἶναι ἀπροσπέλαστοι, γιατί ἔχει καθέννας τὴ δουλειὰ του. Ἄν ἤμουν Geschäftsmann θὰ εἴρισκα βέβαια εὐκολὰ ἀνθρώπους ποῦ θὰ εἶχαν ἐνδιαφέρον νὰ μὲ πλησιάσουν, ἀλλὰ μὲ ἔνα ψωριάριον ρομιῶ γραφιᾶ ποῖς ἔχει ὄρεξι νὰ κάμῃ κουβέντα!

Γι' αὐτὸ σκέπτομαι κ' ἐγὼ σὲ πρώτη χρηματικὴ εὐκαιρία νὰ πάω στὸ Παρίσι ἂν δὲν γυρίσω στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὅπως εἶναι τὰ πράγματα δὲν ἔχω τί νὰ κάνω κατὰ τὸ παρόν.

Στὴ μητέρα σου παρακαλῶ τοὺς χαιρετισμοὺς δλων μας.

Σὲ φιλῶ ἀδελφικὰ
Κόστας

22

Βερολίνον 4 Μαῖου 07.

Ἀγαπητὲ Κάρλε!

Πρὸ ἡμερῶν ἔδωσα τὰ χειρόγραφα τοῦ λεξικοῦ

σου στο έκδοτ. κατίστημα. Δὲν μπόρεσα ὅμως νὰ δῶ τὸν κ. Mohr, διότι δὲν ἦταν ἐκεῖ καὶ τώρα ἔμαθα ὅτι λείπει. Ἐκύτταξι μέχρι τέλος τοῦ F καὶ σοῦ στέλλω τὶς παρατηρήσεις μου. Ἦμουν πολὺ ἀπασχολημένος καὶ τώρα κατορθώνω νὰ σοῦ τὲς στείλω!

Ἄφρονιόν λέμε νὰ φύγωμε γιὰ τὴ Φιλανδία ἀπ' ὅπου θὰ γυρίσωμε στὲς 20 Ἰουλίου. Φεύγομε ἐκτίκτως κατόπιν τηλεγραφήματος ὅτι μᾶς περιμένει ἡ ἀδελφὴ τῆς γυναικός μου στὴ Στοκχόλμη μὲ τὴν διοία θὰ γυρίσωμε μαζί ἐδῶ καὶ ἔλπίζω νὰ εἶσαι στὴ Λειψία πού θὰ ἔλθωμε. Ἄν ζήσωμε ἐννοεῖται.

Ντρεκόμεθα πού δὲν κατορθώσαμε νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὴν ἀρρεβωνιαστικὴ σου. Εἶναι φυσικὸ νὰ μᾶς παρεξήγησε ὅπως καὶ σύ. Μὰ κάποτε ἐρχονται τὰ πράγματα τόσο ἀνάποδα πού καὶ ὁ ἴδιος δὲν τὸ καταλαβαίνει κανεὶς. Κ' ἐγὼ δὲν ξέρω πῶς ἐπέρασαν αὐτοὶ οἱ δυὸ τελευταῖοι μῆνες. Ἐλογάριαζα καὶ ἔσπευδα νὰ τελειώσω κάτι πού γράφω καὶ τώρα τὸ ἀφίνω στὴ μέση γιὰ νὰ μείνη ἴσως διὰ παντός. Ὅλη ἡ ἀδιαθεσία τοῦ κόσμου μ' ἐφοριώθη κ' ἐμὲ καὶ τοὺς δικούς μου αὐτῶν τὸν καιρὸ.

Ἄν θέλῃς νὰ μὲ ἐνθυμηθῆς στοῦ μεταξύ ἡ διεύθυνσίς μου εἶναι: Fri. Käggnan—(A. B. Finlandia Kelsingfors.

Τὰ σέβη μου παρακαλῶ, στὴ μητέρα σου.

Σὲ φιλῶ
Κώστας

23

Schöneberg, 24 XI 07.

*Αγαπητὴ Κάρλε!

Αὐτὴ τὴ στιγμή ἐχώρισα μ' ἐκείνον πού ζητοῦσα νὰ μάθω τίποτε γιὰ τὴν ὑπόθεσί σου. Ἐμαθὲ λοιπὸν τὰ ἔξῃς: ὅτι

Ὁ Σαγιαξῆς ἦτον ὑπότροφος τῆς ἑλλ. κυβέρνησις 3 χρόνια καὶ ὅτι πιά τοῦ κόπηκε κι ὁ λουφὲς κ' ἴσως τὰ στήρησε μὲ τοὺς ρουμάνους.

Ὅτι εἶναι ἀνίκανος γιὰ κάθε ἐργασία.

Ὅτι αὐτὸς σοῦ ἀνακάιψε τὸ πρῶγμα μὲ τὸν Ραγκαβῆ, ὁ ὁποῖος τὸν θεωρεῖ κατάλληλο γιὰτὶ εἶναι καλλιγράφος!!!

Ὅτι πρὶν εἶχατε συμφωνία νὰ κίμετε σὺ καὶ ὁ Σαγιαξῆς σεμινάρι δικὸ σας.

Ὅτι ὁ Ραγκαβῆς ἔχει ἐναντίον σου ἑξατίας τοῦ βιβλίου σου Νεοελλ. φιλολογία πού μιλεῖς ὅλο γιὰ Σολωμὸ καὶ Παλαμᾶ μονάχα!

Ὁ φίλος μου νομίζει ὅτι δὲν θὰ μπορέση νὰ βοηθήσῃ τὸ Σαγιαξῆ. Ἄν ὅμως μπορεῖ νὰ βαρύνῃ ἡ ἐναντίον σου γνώμη του δὲν τὸ ξέρει.

Ἐπίσης ἔμαθα ὅτι ὁ Ραγκαβῆς γιὰ τὸ ἐδῶ σεμινάρι ὑποστήριξε τὸν Κυριακὸ καὶ ὄχι τὸν Καλλιτσουνάκη, ὁ ὁποῖος ὅμως τὰ κατάφερε μὲ τὸν πρίγκηπα

Γεώργιον, Διάδοχον τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Σάξ Μάινιγεν.

Ἐννοεῖται πῶς ὅλ' αὐτὰ τὰ ἔμαθα ὑποκρινόμενες αἴσ δὲν ξέρω τίποτε ἀπὸ σένα. Καὶ οὐ μὴν κάμῃς λόγο γιὰ ὅσα σοῦ γράφω περὶ Σαγιαξῆ.

Ὁ φίλος μου αὐτὸς ἂν καὶ φίλος τοῦ Σαγιαξῆ, ἐν τούτοις ἐνδιαφέρεται γιὰ σένα, ἐκτιμῶντας τὴν ἐργασία σου. Βλέπεις πῶς δὲν εἴμαστε ὅλοι οἱ Ἕλληνες διαφθορημένοι καὶ ἄτιμοι ὅπως θαρροῦν οἱ πατριῶτες σου καὶ εἶπε ἄλλοτε ὁ μεγάλος σας ὑπεράνθρωπος Μπίσμαρκ.

Μαζὶ μὲ αὐτὰ ἐρχομαι νὰ σοῦ ἀναγγεῖλω δυσάρεστη εἶδησι. Εἶδα στὴν «Ἐστία» πῶς ὁ Κερκαβίτσας πηγαίνοντις στοῦ σιδηροδρ. σταθμὸ γκρεμίσθηκε ἀπὸ τὸ ἀμάξι καὶ χτύπησε γερά. Ἡ «Ἐστία» βεβαίῳνει ὅτι δὲν τρέχει σοβαρὸ κίνδυνο ἀπὸ τὰ τραύματά του. Ἐγράψα ἀπὸ χθὲς ζητώντας πληροφορίες. Εἴμαστε ὅλοι μας συγκληθέντοι καὶ ἀνίηχοι.

Τὸ «Νουμᾶ» πού σοῦ ζήτησα δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μῆς στῶν κόπο νὰ μοῦ τὸν στείλῃς. Εὐχαριστῶ Μὲ πολλοὺς χαιρετισμοὺς ἀπὸ ὅλους μας.

Μένω δικός σου πάντα

Κώστας

ΓΙΑΓΓ - ΣΗ

Σ' ἓνα μικρὸ χωριὸ, στὴν ἀπόκρημνη ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Ἰ-χό, ζοῦσεν ὁ νέος κ' εὐγενὴς Γιαγγ σὴ

Ὁ παντοδύναμος καὶ μεγαλόκαρδος Βούδας τὸν προέκισε μὲ μεγάλο μυαλὸ καὶ μὲ καλὴ καρδιά. Ὁ Γιαγγ σὴ εἶχε μεγάλην ἀποθυμίαν νὰ μάθῃ τὰ μυστικὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ μιὰ καλὴν ἡμέραν ἀφῆσε τὸ γενέθλιό του χωριὸ καὶ κίνησε γιὰ τὴ μεγάλη καὶ πολυάνθρωπη πόλη τοῦ Κίτρινου ποταμοῦ.

Ἐκεῖ ζοῦσε καὶ ὁ πανίσχυρος βασιλεὺς τοῦ Οὐράνιου Κράτους, πού εἶχε ἀμέτρητα πλούτη, χρυσὰ παλάτια χτισμένα πάνω σὲ καταπράσινα νησιὰ μὲ ὠραίες λίμνες.

Μόλις σκέπαζε τὴ γῆ ἡ νύχτα, στὰ σκοτεινὰ νερά τῆς λίμνης γύριζαν ἐξῶ καὶ κεῖ στολισμένες μὲ λουλούδια βάρκες, ἐνῶ ἡ πράσινη ἀκρολιμνιά γεγοβολοῦσε ἀπὸ τὰ φανάρια.

Ἄγριες φωνὲς ἀπὸ ἐντόπια ὄργανα φτάνανε ὡς ἐδῶ. Ὁ λαὸς χαιρότανε βλέποντας τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ βασιλεῦς του καὶ ξεχνεῖσε τὰ καθημερινὰ βάσανά του.

Στὴν εὐτυχισμένην αὐτὴν πόλιν βρισκότανε μεγάλη συλλογὴ ἀπὸ σπουδαία συγγράμματα καὶ πολλὲς ἄμορφες γυναῖκες.

Μὰ ὁ Γιαγγ σὴ ἐκρυψε τὴν καρδιά του ἀπ' αὐτὰς. Αὐτὸν τὸν εἶχε συντροφίῃ ἡ νεαρὴ γυναῖκα του πᾶνήμερη γυναῖκα. Σπάνια ὁμορφάδα εἶταν ἡ Δη-

κό. Πεταχτή κ' ἐλαφρῆ σάν τ' ἑμορφο φύσημα τοῦ ζέφυρου, φαινόταν πῶς εἴτανε πλατυμένη μόνο γιὰ ἔρωτα καὶ χαρὰ. Αὐτὴ δὲ ἡ φύση τῆ χαιρετοῦσε στὸ διάδα της, τὰ πουλιὰ μαζεῦόντανε γύρω της καὶ τὰ λουλούδια κατέβαζαν τὰ κεφαλάκια τους. Φτωχὴ κ' ἔρημη εἴταν ὡς τὴν παντοειά της ἡ Λη-κό. Ὁ Γιάγγ σὴ τὴν πῆρε γυναίκα του καὶ τῆς ἔδωσε ἕλα ἕσα ἢ θελε ἢ ψυχὴ της. Ἡ Λη κὲ τὸν ἀγαποῦσε. Ζοῦσαν εὐτυχισμένα.

Στὴ μεγάλη πόλη ὁ Γιάγγ-σὴ ἄρχισε μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια νὰ μελετᾷ τὰ σπουδαῖα βιβλία καὶ τὰ χειρόγραφα.

Ἡ φήμη γιὰ τὴ σοφία του ἔφτασε ὡς τ' αὐτιά τοῦ αὐτοκράτορα. Τὸν πῆρε σιμά του, τὸν ἔκαμε συντροφὸ του σ' ὅλα κι ὁ Γιάγγ σὴ τοῦλεγε πάντοτε τὴν ἀλήθεια χωρὶς φόβο.

Καλότατος Βούδας τοῦτελε τὴν εὐτυχία. Μὰ ὕστερις ἀπὸ τὶς εὐτυχισμένες μέρες ἤρθανε μέρες δυστυχίας.

Ἐπεσε ἡ παλιὰ καὶ ἀδύνατη δυναστεία. Τὸ κράτος ἄρχισε νὰ μαραγκιάζῃ, παντοῦ ἀκούγονταν ὁ βόγγος ἐκείνων ποὺ πέθνησκαν ἀπ' τὴν πείνα. Στὸ χρυσὸ θρόνι τοῦ καλοῦ Βογδηχάν κάθησε κουτός κ' αἰμοχαρῆς τύραννος.

Ὁ σοφὸς κ' εὐγενὴς Γιάγγ-σὴ ἔχασε τοὺς τίτλους του, ὅλα τὰ ἔχει του καὶ στὰ τελευταῖα ἔφυγε ἀπ' τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ καὶ πῆγε στὸ χωριὸ του στὸ ποτάμι Ἰ-χό.

Τίποτε ἄλλο δὲν τοῦμεινε παρὰ μόνο ἡ πανώρια σὰ λουλούδι Λη-κό. Μὰ ἡ γυναίκα καρδιά εἶναι εὐκολοτακίστη σάν τὸ φαρφουρι καὶ σάν τὸ φαρφουρ πρέπει συχνὰ νὰ ἐπιχρυσώνεται.

Φλογερὰ εἴτανε τὰ μάτια τῆς Λη-κό, μὰ τὰ δάκρυα τῆς δυστυχίας εἶναι πικρὰ κι ἀρμυρά. Ἄνυπόφερτη πολὺ ἀνυπόφερτη, εἴτανε ἡ ζωὴ τῆς Λη-κό, γιὰ τὸ ἔκανε παράπονα στὸν ἄντρα της. Μὰ τὰ λόγια τῆς γυναίκας σὲ μέρες δυστυχίας εἶναι ἄσχημα κα κοφτερὰ σὰ μαχαίρι. Ὅσο πῆγαινε γινόταν ὠχρὸς καὶ μελαχολικὸς ὁ Γιάγγ σὴ.

Καὶ μιὰ μέρα ἡ Λη-κό ἔφυγε μὲ τὸν πανόχουρο, πλούσιο κ' εὐτυχισμένον ἑραστή της ποὺ τῆς χάρισε ὅ,τι τοῦ ζήτησε.

Ὁ Γιάγγ-σὴ δὲν ἔδωσε προσοχὴ σ' αὐτό. Ἄρχισε μὲ μεγαλύτερη δρεξὴ νὰ δουλεύῃ, νὰ χώνεται στὴ μελέτῃ τῶν βιβλίων καὶ χειρόγραφων.

Ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυτη δουλιὰ τὰ μάτια του ἀδυνατίσαν, τὰ μαλλιά του ἄσπρισαν κ' ἡ ψυχὴ του ἀπ' τὴ μοναξιά καὶ τὰ βάσανα, σάν τὸ νέρο ποὺ περνάει ἀπὸ ἄμμο καὶ κάρβουνο, ἐγίνε καθαρὴ κ' ἔλαφριά.

Ἡ σκέψη γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν παντοεινὴν ἡσυχία εἶχε ξαπλωθῆ σ' ὅλο τὰ Οὐράνιο Κράτος. Ὁ βασανισμένος λαὸς σκέφτηκε νὰ βγάλῃ ἀπ' τὸ λαιμὸ του τὸ ζυγὸ τοῦ κακούργου τύραννου. Καὶ σηκό

ῆθηκε ὄλος στὸ ποδάρι, σάν ἕνας ἄνθρωπος. Δυνατὸς καὶ ὑπερήφανος ἔδωξε τὸν κακὸ βασιλιᾶ καὶ στὸ χρυσὸ θρόνι ἔβαλε τὸ διαλεχτὸ τοῦ ἔθνους, τὸ σοφὸ καὶ καλόκαρδο Γιάγγ-σὴ.

Πάλιν ἔλαμψαν νὰ φῶτα τῶν φαναριῶν στὴν κα ταπράσινη ἀκρολιμνὰ στὶς σκοτεινὲς νύχτες, κ' οἱ βάρκες τριγύριζαν ἐὼ καὶ κει στὰ ἤσυχα νερά τῆς λίμνης. Στὶς πρασινάδες ἀκούονταν εἰ φωνὲς τῆς ἀγρίας μουσικῆς καὶ στὸ χρυσὸ θρόνι τὸ ἀρωματισμένο καθόταν ὁ σοφὸς βασιλιᾶς καὶ σκεφτότανε γιὰ τὶς μέρες τῆς μοναξιάς καὶ τῆς δυστυχίας, σκεφτόταν γιὰ τὴν εὐτυχία, ποὺ γλήγορα φεύγει, σάν τρεχούμενο νερὸ καὶ κρύα σάν τὸ πάγο . . . . .

Μιὰ βραδιὰ τέτοια, γύρισε ἡ ἑμορφη σὰ λουλούδι Λη-κό.

Στάθηκε μπροστὰ στὸ θρόνο καὶ μὲ φωνὴ τρεμάμενη καὶ γλυκεῖα, σάν ψίδυρο τοῦ ζέφυρου στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας εἶπε :

— Πάλι βρῖσκομαι μπροστὰ σου, Γιάγγ-σὴ ! Ἄγνη σάν τὸ λουλούδι τοῦ Μαγιοῦ καὶ λυπημένη σὰ νυχτερινὴ καταχνιά. Εἶμαι ἀθώα. Θυμήσου τὸν παντοτεινὸ μας ἔρωτα, τὴν παντοτεινὴν χαρὰ μας. Κοίταξέ με στὰ μάτια ! Ἐκεῖ θὰ βρῆς τὴν ἀνάπαψη τῆς ἀγνης ψυχῆς σου καὶ στὰ χεῖλη μου θὰ βρῆς ἀκόμα χάρη ! ἀπ' τὰ φιλιὰ σου ! Λύπη βασανίζει τὴν ψυχὴ μου καὶ γι' αὐτὸ βρῖσκομαι μπροστὰ σου καὶ ξεσκεπάζω τὴν καρδιά μου στὸ μέγαν ἄντρα, σάν τὸ λουλούδι στὸν ἥλιο. Σὺ εἶσαι παντοδύναμος καὶ σπλαχνικὸς. Ἄς πάη μακριὰ τὶς περασμένες μας λύπες ὁ κακὸς Βηχάρ ! ὦ ! Γιάγγ-σὴ ξαναδώσε, ξαναδώσε μου τὸ μέγαν σου ἔρωτα, ξεσκεπάτέ μου τὴν καρδιά σου ! — Μὲ θερμὴ παράκληση ἔλεγε ἡ Λη-κό κ' ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ θρόνου.

— Καλά, καλά, ἀπάντησε αὐτὸς σὰ γέλασε σαρκαστικά. Καὶ τώρα ἀθώα Λη-κό δώσε μου αὐτὸ τὸ ποτήρι μὲ τὸ δροσερὸ ποτό.

Ἡ Λη-κό τοῦδωσε γλήγορα τὸ ποτήρι, μὰ ἔταν ὁ Γιάγγ-σὴ θέλησε νὰ τὸ πλησιάζῃ στὸ στόμα, τὸ ποτήρι γλύστρησε ἀπ' τὰ χέρια του καὶ τὸ ποτὸ χύθηκε κατὰ γῆς.

— Γλήγορα Λη-κό, φώναξε ὁ Γιάγγ-σὴ, μάζεψε σταλαματιὰ σταλαματιὰ ὅλο τὸ ποτό, ἔτσι ποὺ νὰ ξαναγεμίσει τὸ ποτήρι.

Μὲ ὑπομονὴ ἡ Λη-κό μάζεψε τὸ χυμένο ποτό, μὰ ἔξεν μόρεσε νὰ τὸ μάζεψῃ ἕλω μὲ λύπη κοίταξε τὸ ποτήρι. Στὴν πάτο τοῦ ἀσημένιου ποτηριοῦ φαινόταν πῶς εἴτανε λίγο θολὸ τὸ ποτό . . . . .

— Καὶ σὺ ἔπειτα θέλεις, εἶπε γελώντας μὲ παράπονο ὁ Γιάγγ-σὴ, καὶ σὺ θέλεις νὰ δώσω πίσω τὸν ἔρωτά μου σὲ σένα ; . . . . .

Χτύπησε τὰ χέρια τὶς ἡ Λη-κό καὶ συλλογίστηκε πῶς ἡ εὐτυχία φεύγει γλήγορα σάν τὸ τρεχούμενο νερό . . .

OSCAR WILDE

DE PROFUNDIS

Τὸ «Ἀθηναϊκὸ Βιβλιοπωλεῖο» Κ Γανιάρη καὶ Σίας κυκλοφορεῖ σὲ λίγες μέρες, σὲ πολυτελεῖ ἔκδοσιν, τὸ De Profundis τοῦ Ὄσκαρ Οὐάιλντ. Τὸ βιβλίον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ αἰσθητικοῦ εἶναι μετὰφρασμένον ἀπὸ τὰ Ἑγγλέζικα ἀπὸ τὸ συνεργίτη μας Α. Δίονα, πού ἡ Ἀγγλικὴ γλώσσα τοῦ εἶναι ἡ γλώσσα τῶν σπουδῶν του, κ' ἔτσι μὲ τὴν Ἀγγλομάθειά του καὶ μὲ τὴν ἐγκυκλοπαιδική του μύρρωτη μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πῶς τὰ κατάρφερε νὰ ποδώσει τέλεια τὸ ἀριστουργηματικὸ αὐτὸ βιβλίον. Τὸ μικρὸ κομμάτι ποὺ δημοσιεύουμε παρακάτω εἶναι ἕνας θαυμάσιος ἀληθινὰ χαρακτηρισμὸς τριῶν προσώπων ἀπὸ τὸ μεγάλο Σαιξπηρεῖο δράμα.

Σ' ἕλη τὴ δραματικὴ τέχνην δὲ γνωρίζω τίποτα πού, ἀπὸ καλλιτεχνικὴ ἀπόψη, νὰ εἶναι πιδ ἀνυπερέλητο, πιδ ὑποβλητικὸν στὴν παρατηρητικότητά ἀπὸ τὸν Rosengrantz καὶ τὸν Guildenstern, ἔπως εἶναι ζωγραφισμένοι ἀπὸ τὸ Σαιξπηρο. Εἶναι οἱ μαθητικαὶ φίλοι τοῦ Ἀμλέτου. Εἶταν κάποτε οἱ σύντροφοί του. Ἡ παρουσία τους ἀναθυμίζει ἁμορφες μέρες ποὺ περᾶσανε μαζί. Σὰν τὸν συναντᾶνε στὸ δράμα, αὐτὸς τρεμοβαδίζει κάτω ἀπὸ τὸ βῆμα ἑνὸς φορτίου, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρει ὁ χαρακτήρας του. Οἱ πεθαμένοι βγήκαν ἀρματωμένοι ὄξω ἀπὸ τοὺς τάφους τους γιὰ νὰ τοῦ ἐπιβάλλουν κάποιαν ἀποστολή, πού, σύγκαιρα, τοῦ εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ πολὺ ταπεινωτικὴ. Αὐτόν, ἕναν ὄνειροπόλον, τὸν καλοῦνε νὰ δράσει. Ἐχει τὴ φύσιν ἑνὸς ποιητῆ καὶ τοῦ ζητᾶνε νὰ νιώσει τὴ συνηθισμένη μπερδεψιά τοῦ αἵτιου καὶ τοῦ αἵτιατοῦ, τὴ ζωὴ στὴν πραχτικὴ τῆς ὄψης, ποὺ γι' αὐτὴν δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴν ἰδέαν, καὶ ἔχει τὴ ζωὴ στὴν ἰδανικὴ τῆς ὄψης, πρᾶμα ποὺ ξαίρει τόσον καλά. Δὲν ἔχει ἰδέαν τοῦ τί πρέπει νὰ κάμει κ' ἡ τρέλλα του εἶναι νὰ προσποιηθῆ τὸν τρελλό. Ὁ Βροῦτος προσποιηθῆκε τὸν τρελλὸν γιὰ νὰ σκεπάσει μὲ τὴν τρέλλα τὸ φονικὸν τοῦ σκοπὸν, τὴ θανατηρὴν τοῦ θέλησιν, ὅμως ἡ τρέλλα τοῦ Ἀμλέτου εἶναι μιὰν ἀπλὴ μάσκα γιὰ νὰ κρύψει τὴν ἀδυναμίαν του. Μὲ φαντασιοπληξίαν καὶ ἀστείότητες πολεμᾷ νὰ χασομερῆσει. Σακολοῦθει νὰ παίζει μὲ τὴν πράξιν, ὅπως ὁ καλλιτέχνης παίζει μὲ τὴ θεωρίαν. Γίνεται ὁ σπιῶνος στὶς δικὰς του πράξεις καὶ ἀκούγοντας τὰ δικὰ του λόγια, τὰ ξαίρει πῶς εἶναι μόνον «λέξεις λέξεις, λέξεις». Ἄντις νὰ θέλει νὰ γίνῃ ὁ ἥρωας τῆς δικῆς του ἱστορίας, ζητᾷ νὰ γίνῃ ὁ θεατῆς τῆς τραγωδίας του. Δὲν πιστεύει σὲ τίποτε, οὔτε στὸν ἑαυτὸν του, καὶ ὅμως ἡ ἀμφιβολία του δὲν τοῖν βοηθᾷ, γιὰ τὴν δὲν ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς στὸ σκεπτικισμόν, ἀλλὰ σὲ μιὰν ἀχασμένην θέλησιν. Ὁ Rosencrantz καὶ ὁ Guildenstern δὲν καταλαβαίνουν τίποτ' ἀπ' αὐτὰ. Ἦπε-

κλίνονται, γελᾶν καὶ χαμογελᾶν, καὶ ὅ,τι λέγει ὁ ἕνας τ' ἀντιλαλεῖ ὁ ἄλλος ἀρρωστημένα. Κι ὅταν, τέλος, μὲ τὸ θέατρο μέσα στὸ θέατρο καὶ μὲ τρυφερότητες νευροσπαστῶν ὁ Ἀμλέτος ἀδράχνηι τὴ συνείδησιν τοῦ Βασιλεῦς καὶ διώχνηι τὸν ἀθλιο κατατρομαγμένον ἀπὸ τὸ θρόνον του, ὁ Rosencrantz καὶ ὁ Guildenstern ἐξέβλεπουν στὴ διαγωγὴν του παρὰ μιὰ λυπηρὴν παράβασιν τῆς ἐθιμοτυπίας τῆς Αἰθῆς. Ὡς ἐδῶ εἶναι τὸ σημεῖον ποὺ μποροῦνε νὰ φτάσουν στὸ νὰ «τηρᾶν τὸ θέαμα τῆς ζωῆς μὲ κατάλληλες συγκλίσεις». Βρίσκονται πολὺ κοντὰ στὸ μυστικὸν του καὶ δὲν ξαίρουν τίποτε. Οὔτε θὰ ὠφελοῦσε νὰ τοὺς τὸ πεῖ κανεὶς. Εἶναι σὰν τὰ μικρὰ ποτήρια ποὺ μποροῦν νὰ χωρέσουν μονάχα τόσο κρασί καὶ τίποτα περισσότερον.

Τελιώνοντας τοὺς κάμει νὰ πιστέψουν πῶς ἔρηκαν ἢ καὶ μπορεῖ νὰ βροῦνε βίαιον καὶ ξαφνικὸν θάνατον πιασμένοι στὴν ἐξυπνὴ παγίδα ποὺ στήθηκε γι' ἄλλον. Ὅμως ἕνα τραγικὸν τέλος τοῦ εἶδους αὐτοῦ, ἂν καὶ φωτίζεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀμλέτου μὲ κάτι ἀπὸ τὸ ἀπρόοπτον καὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς κωμωδίας, δὲν ἀρμόζει σ' ἀνθρώπους σὰν καὶ αὐτοῦ. Ἄθροποι τοῦ εἶδους τοὺς ποτὲ τοὺς τίποτα δὲν παθαίνουν. Ὁ φίλος τοῦ Ἀμλέτου Ὀράτιος γιὰ ν' ἀναφέρει σωστά τὰ περιστατικὰ τοῦ δράματος στοὺς δύσπιστους,

«Χάνει τὴν ἴσυχίαν του γιὰ λίγο
καὶ μὲ βαρεσίαν ἀναπνοὴν στὸν κόσμον
τὴν ἱστορίαν του διηγίεται,»

πεθαίνει στὴ μνήμημ καί, ὅμως ὁ Rosencrantz καὶ ὁ Guildenstern μένουν ἀθάνατοι, ὅπως ὁ Angelo καὶ ὁ Ταρτοῦφος ποὺ εἶναι ὅμοιοι τους.

Αὐτὴ εἶναι ἡ εἰσφορὰ τῆς σύγχρονης ζωῆς στὴν ἀντιληψὴν τῆς φιλίας τῶν ἀρχαίων. Κεῖνος ποὺ θὰ γράφει ἕνα καινούργιον De Amicitia πρέπει νὰ τοὺς εὑρεῖ μιὰ θέσιν ξεχωριστὴν καὶ νὰ τοὺς ὁμνήσει μὲ Κικερώνια πρόζα. Εἶναι τύποι καλοὶ γιὰ κἀθ' ἑποχὴ. Μὲ τὸ νὰ τοὺς κατακρίνει κανεὶς, θὰ ἔδειχνε «ἐλλειψὴν ἰκανότητος στὸ νὰ ἐχτιμᾷ». Βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴ σφαῖραν τους: τίποτ' ἄλλο. Τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον δὲν εἶναι κολλητικόν. Ὑψηλὰ σκέψεις καὶ ὑψηλὰ συναισθήματα βρίσκονται, σὰν ἀπὸ τὴ φύσιν τους, ξεχωρισμένα.

Α. ΔΙΟΝΑΣ

Κ Α Ι Γ Ι Α Λ Ι . . .

Καὶ στέναξα στὴν ἐρημιὰ καὶ πῆρε τὸν καμηὸν μου τᾶγερν τὸ δροσόλουστον, τραγοῦδι νὰ τὸν κάμει. Κοιμήθηκα στὴν ποταμιὰ κι ἀκούω στὸνειρόν μου νὰ κλαῖνε ἀγάλια τὰ νερά, νὰ σκοῦζει τὸ καλάμι. Καὶ ἐξύπνησα στοχαστικᾶ, στὸ πλάγι μιὰ φιλύρα λόγια γλυκά μου μίλησε. Στὴν ἀρχὴν ἐκεῖ τοῦ δρόμου μὲ πῆρε ὁ ὕπνος σύγκαιρα τὰ μονοπάτια πῆρα καὶ στὸνειρόν μου ἀντάμωσα καὶ κάλε τὸν καμηὸν μου

ΧΕΙΜΩΝΑ >

Σάν απάντηση

στην κ. Αθηνά Ν. Τυροσίου.

Κουλουριασμένη ή γριά Θυμιά σιμά στο παραγκώνι της σουδαυλίζει τη στάχτη, ελπίζοντας πάντα πώς θα ξεπεταχτεί καμιά γερή σπίθα, να δώσει φωτιά στο βρεμένο κούτσυρο που καπνίζει, έτσι στην μέση πεύνη και μαυροκακαριασμένο, στη γωνιά.

Όξω ε βροιάς λυσομανάει, και μέσζ στη γωνιά της καμαρούλα έχει απλωθεί η παγωνιά. Κάθε λίγο και λιγάκι χουχουλιάει ή γριά Θυμιά τα μαργωμένα δάχτυλά της και κουφαναστενάζοντας σιγο-λέει :

— Για τους άφεντάδες είναι ο χειμώνας, που χουν όλα τάγαθά τους, όχι για μας τους έρμους, τους φτωχούς...

Και βγάζοντας άναστεναγμέ βαθύτερο άναθυμάτα, πώς τὰ δυό της τάγώρια, ο Σωκράτης κι ο Στάθης της έχει ψηλά στο Μέτωπο, στη βαρυχειμωνιά της Μικρασίας, θα ξεπαγιάζουμε, ποιός ξαίρει σε ποιά τρύπα γις χωμένα, σε ποι' άχυρένια καλύδα από κάτω, σε ποιό ξέφωτο σκοπόι, με τὸ ντουφέκι στο χέρι...

Τὸ λυχνάρι, λιγοστό και ξεφυχισμένο φῶς σκορπώντας στην καμαρούλα, της πλακώνει περισσότερο την ψυχή κ' ήμισή κουδέρτα που την έχει ρήξει σαν μποξά άπάνω της, καταμαργωμένη κι αυτή, δέν τη ζεσταίνει, όσο κι αν τη σφίγγει πάνω της.

Κι άποκοιμείται ή γριά Θυμιά, έτσι στο παραγκώνι καθουριασμένη και βλέπει... κι ο πεινασμένος καρβέλια όνειριάζεται.. και βλέπει πώς βρίσκεται σε μιὰ πλούσια κρεβατοκάμαρα, καθισμένη δίπλα στη θερμάστρα κι άφηρημένη βλέποντας τη λαμπερή φωτιά, ξεχωρίζει τὰ διάφορα μικρά καρβουνάκια που την άποτελούν και ήδονικά βυθίζει τὸ βλέμμα της μέσα σ' αυτό τὸ φωτεινὸ σύνολο... Και παραπέρα, σε μιάν άπόμερη γωνιά, ή γάτα της κουλουριασμένη πάνω στο παχὺ χαλί, ροχαλίζει ή συχα ήσυχα στο χάιδεμα κάπιων άναλαμπών που φτάνουν άμφίβολα ὡς εκεί κι άπαλά χρωματίζουν τ' ὀλόλευκό της γουναρικό.

Και τὰ θυρεὶ τὰ καρβουνάκια έτσι ένωμένα τὸνα κοντὰ στ'άλλο και βυθίζεται ή σκέψη της στο ματωμένο πέλαγο. άφου δέν έχει καμιάν άλλη έγνια να την τρώει, και σφελνάει ήδονικά τὰ μάτια της και ταξιδεύει με τὴ φαντασία της σε θρυλικά παραμυθένια παλάτια που κλείνουν τὸ καθένα τους κ' από ένα ὠραίο κι άτυχο βασιλόπουλο...

Μὰ ξαφνικά, πάνω στα όνειρατάξιδά της, άνοίγει διάπλατα ή πόρτα, χωρίς να τρίξει καθόλου, και μπαίνει μέσα μιὰ ψηλή, κυπαρισσόκορμη γυναίκα στα ὀλόλευκα ντυμένη, και τραβάει ὀλόισα στη θέρμά-

στρα και πιάνει με τὴ χούφτα της τὰ καρβουνάκια όλα, όλα, και τὰ ρήχνει στο λευκό της κέρφο, και παίρνει και τις κουδέρες και τὰ χαλιά, που στα χέρια της γίνονται άλαφριά σαν πουπούλε, και τὰ ρήχνει στον ὄμο της και γυρίζοντας να φύγει, σταματάει για μιὰ στιγμή μπροστά στην καταπληχτή γριά Θυμιά και της λέει με φωνήν βρια κ' άύστηρή :

Είμαι ή Δικαιοσύνη έγώ, ή άπόλυτη Δικαιοσύνη της Ζωής, και σηκώνω τὴ φωτιά σου να την πάω σ' άλλες άπέκληρες της μοίρας που δέν έχουν οὐτ' ένα καρβουνάκι να πυρώσουν τὰ μαργωμένα χέρια τους και σηκώνω τὸ χαλί σου και τις κουδέρες σου ναν τις πάω σ' άλλες, που δέν έχουν οὐτ' ένα παλιόρρυχο να σκεπάσουν τὰ ξυλιασμένα από την παγωνιά κορμά τους. Είμαι ή Δικαιοσύνη έγώ κ' έτσι έρχομαι σήμερα στον ὕπνο σου για ναρθῶ σήμερ' αύριο ὀλοζῶ. τανη και στον ξύπνο σου.

Κ' έφυγε, άθέρυια και μεγαλόπρεπα, καθῶς μπήκε. Κ' ή γριά Θυμιά άνατρέμαξε από τὸ όνειρο που ειθε κι άνοιξε τὰ μάτια της και ξαναδρέθηκε στη θεόγυμνη καμαρούλα της, κουλουριασμένη στο παραγκώνι της, με τὸ βρεμένο και μαυροκακαριασμένο κούτσυρο που ειχε πάψει πια να καπνίζει...

Κ' έκανε τὸ σταυρό της μ' έγκαρτέρηση και σιγανομουρμούρισε :

— Κυρά Δικαιοσύνη, τότε θάν τάξιωθῶ να σε δῶ και στον ξύπνο μου ;...

Δ.Π.Τ.

ΑΧΑΡΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

Στιγμές πῶς έτσι οβύνεστε ; - σὰ μοιρολόι άργό- μέσ στο ρουμπίνι πῶπλωσε τὰστρι της δύσης πέρα. Πόρτε και μένονε κοντὰ κέμέ τὸ ναβαγό, που ή τρικυμία μιὰς ζωής με πέταξε στην ξέρα. "Απονεσ φέβγετε κιῶίμε άλι στη συφορά μου χάρος δε βρίσκεται εδῶ, κι ὅμως μιὰ νεκρά άπλώνει... Η νύχτα νάτη-ζύγωσε, που θῶξο σι ντροφία μου τις θύμησες, που θα μου λέει τὸ κέμα σὰ μαινιώνει

ΤΟ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟ ΑΗΘΟΝΙ

Κι' αν πόθησα κιῶ θέλησα σε μιὰ κορφή ναρθῶ να νιώσω άγέρα λείφτερο, να πεταχῶ στα μάκρη κάπιου βουνοῦ, του είναι μου τὴ σκόνη να τινάξω μιὰς κοινωνίας ξέθωρης... Στον πόνο μου ένα δάκρυ από τὴ σκέψη κύλησε, να με παρηγορήση, σάμπως ο πόθος ναγινε. Σκιαζομαι ναν τὸ κῶ, δίχως φτερό, πῶς δέν μοροῶ στην άκρη από μιὰ βρύση θολῶω με τὰ κλάματα τὸ χωροπὸ σκοπό.

.. Αηδόνι έγώ γλυκόλαλο με τὰ φτερά σιασμένα, γένηκε ο τόνος μου πικρός, βαρὺς σαν την ψυχή μου 'Ανεγνωιαστο σαν τραγουδῶ αλλομόνι μου έμένα ἄ μιὰ νεράιδα απ' τὰ νερά μου πάρε τὴ φωνή μου

'Αργίνιο

ΣΤΑΘΗΣ ΖΑΡΚΙΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΗ 1903

ΒΓΗΘΗΝΗ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ

διοχτήτης, εκδότης και ευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχτικοί συντάχτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ,
Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ,
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ Α. ΣΤΕΪΝΜΕΤΖ

Γραφεία: Κολοκοτρώνη 25β

(Χαρτοπωλείο Γ. Ξανθουδάκη)

Επιστολές, επιταγές κτλ. παρακαλούμε να διευθύνονται: Δημ. Π. Ταγκόπουλο Poste Restante Εξωτερικού, Αθήνα.

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ:

Για την Ελλάδα	{	δρ. 30	το χρόνο.
		» 15	το εξάμηνο.
		» 8	το τρίμηνο.
Για την Αγγλία & Αίγυπτο	{	£ 1	το χρόνο
		£ 0,10	το εξάμηνο
Για την Αμερική	{	\$ 5	το χρόνο
		\$ 3	το εξάμηνο

και για τα άλλα μέρη 40 φρ. τή χρονιά.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΑΥΤΟΙ οι αιμοχαρέστατοι Μπολσεβίκοι στο καταραμένο Σύντάγμά τους, άρθρο 19, τσαμπουνάνε πώς «η ΤΙΜΗ της δια των δπλων υπερασπίσεως της Δημοκρατίας ΑΠΟ ΝΕΜΕΤΑΙ μόνον εις τους εργάτας. Τα μη εργατικά στοιχεία του πληθυσμού υποβάλλονται εις άλλας στρατιωτικές υποχρεώσεις». Έτσι, την αποστολή στο Μέτωπο οι Μπολσεβίκοι τη χαρακτηρίζουν ως Τιμή, ενώ τα Αστικά Κράτη τη θεωρούν ως ποινή. «Θα σε στείλω στο Μέτωπο»! απειλούν κάθε ανυπόταχτο στρατιώτη οι θνώτεροί του και γίνεται το βάρβαρο άνθρωποκυνήγι, που ταπεινώνει τον άνθρωπο, καταμεσήμερα μέσα στους κεντρικότερους δρόμους (δὲ μιλάμε γιὰ δὲ μιλάμε γενικά γιὰ τ' Αστικά Κράτη) ἴσως γιατί οι άνθρωποι ἀρχίσανε νὰν τὸ νιώθουνε πὸς στέλνονται στὸ μακελειὸ γιὰ νὰ υπερασπιστοῦν ξένα συμφέροντα κι ὄχι τὰ δικὰ τ ο υ ς, ὅπως γίνεται στὴν καταραμένη Ρωσία.

**

ΕΝΑ βιβλίο διαλεχτὸ μᾶς χάρισε τούτες τις μέρες τὸ «Αθηναϊκὸ Βιβλιοπωλεῖο», τὰ «Χιονομοριστικὰ διηγήματα» τοῦ Μόρχ Τουαίν, μεταφροσμένα ἀπὸ τὸν Κώστα Οὐράνη. Ὅσοι θέλετε νὰ νιώσετε καλὰ τί εἶναι τὸ Ἐγγλέζικο χιονομορὸς καὶ νὰ γελάσετε πλατιὰ μὲν ἄλλοι...

δοος, αὐτὸς παίζει τραγωδία, ...
Ὁ Ἑρρῆκος ὁ Ἐκτος πουλᾶει θερησευτικά βιβλία.

— Εἶδες τὸ Ναπολέοντο, Σάντυ;

— Πολλὲς φορὸς. Περιάει τὸν καιρὸν τοῦ κόβοντας βολτες, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα καὶ μὲ τὸ τηλεσκόπιό του κάτω ἀπὸ τὴ μασχάλη. Ἄλλὰ εἶναι πολὺ σιενοχωρημένος, γιατί ὡς στρατιωτικὸς, δὲν ἔχει τὴν ἴδια θέση πὸν εἶχε στὴ γῆ.

— Εἶναι ἄλλοι πὸν σπουδαῖοι;

— Βέβαια. Εἶναι ἄνθρωποι γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἔγινε ποτὲ κανένας λόγος στὴ γῆ, γιατί δὲν τοὺς δόθηκε εὐκαιρία νὰ δείξουν τὸ στρατηγικὸ τοῦ πνεύμα, ἄνθρωποι ὅπως ὁ μπαλλωματῆς, ὁ κτηνίατρος, ὁ τροχιστής γιὰ τοὺς ὁποίους σοῦ μίλησα. Ἄνθρωποι πὸν δὲν κρατήσανε ποτὲ στὴ ζωὴ τους εἷα σπαθὶ ἢ πὸν δὲν ριζῆσανε ποτὲς μιὰ κανονία. Ἄλλὰ εἶχαν τὴ στρατηγικὴ μεγαλοφυΐα, ἂν καὶ δὲν τοὺς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ τὴ δείξουν. Κ' ἐδῶ, πῆραν τὴ θέση πὸν τοὺς ἔκρατε, μπρὸς ἀπὸ τὸν Καίσαρα, τὸν Ἀλέξανδρο, τὸ Ναπολέοντα. Τὸ μεγαλύτερο στρατηγικὸ πνεῦμα πὸν παρήγαγε ὁ κόσμος μας, εἶταν ἕνας πλινθοποιὸς τῆς Βοστανῆς ἢ κάπου ἀπὸ κεῖ, πὸν πέθανε κατὰ τὴν ἐπανάσταση. Ὀνομαζότανε Ἄβσαλὸν Τζῶνς. Τὸν τριγυρίζετὸς κόσμος ἐδῶ. Ἄν εἶχε τὴν τύχη νὰ διευθύνει στρατὸ θὰ ἔσπερνοῦσε σὲ μεγαλοφυΐα ὅλους τοὺς στρατηγούς ὅλων τῶν καιρῶν. Ἄλλὰ δὲν εἶχε αὐτὴ τὴν τύχη. Μάλιστα εἶχε ζητήσῃ νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς ἀπὸς στρατιώ-

της. Είχε χίσει δύο δάχτυλα του δεξιού χεριού σ' ένα ατύχημα. Δεν τον δεχτήκανε. 'Αλλ' αυτό δεν εμποδίζει να έχει τη θέση στην οποία του δίνει δικαίωμα ή ιδιοφυΐα του. Και κανείς δεν κοίταξε τον 'Αλέξανδρο ή το Ναπολέοντα, όταν ο 'Αβσαλόν Γζώνς είναι κάπου εκεί.

Ο ΓΥΑΛΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

— «'Από μικρός, πολύ μικρός ακόμα, θυμάμαι πώς είχα το γυάλινο ανθρωπό μου. Θα είμουν ως δέκα—δώδεκα χρονών όταν τον πρωτογνώρισα ή καλύτερα όταν τον πρωτοείδα. 'Από τότε με παρακωλυούσε βήμα προς βήμα τόσο, που στο τέλος κατάντησα να τον πιστέψω για δεύτερο έαυτό μου.

Το γυαλένιο του σώμα χρωματιζότανε μ' ένα άλαφρο ρόδινο χρώμα σάμπως μια απαλή φλόγα να έκαιγε εντός του.

Και τον αγαπούσα πολύ το γυάλινο ανθρωπό μου.

Είχα καταντήσει να αισθάνομαι μαζί του, να αισθάνομαι μόνο μ' αυτόν. Κάτι το ακατανόητο μου συνέβαινε. Κάθε λύπη ή χαρά που ένωθα, μου φαινότανε πώς την ένωθα διά μέσο του σώματός του κι όχι διά μέσο του δικού μου.

Όρες, θυμάμαι, καθόμουν και κοίταγα τά μάτια του, μαύρα μάτια δνειροπόλα, χωρίς να σκέπτομαι τίποτα, χάνοντας σιγά σιγά τη συνείδηση της ύπαρξής μου.

Όπου κι αν πήγαινα, ετι κι αν έκανα, πάντα σύντροφό μου τον είχα. Και πάντα, στην παραμικρή μου πράξη, στην παραμικρή μου σκέψη, ένας φόβος για το εύκολοσύντριπτο σωματάκι του με κατείχε.

'Ισως σου φαίνεται άπίθανο αυτό που σου λέω κι όμως είναι αληθινό και πρέπει να το πιστέψεις. Ναι, είναι αληθινό...»

'Εκοψε μια στιγμή τη διήγησή του και κοίταξε ρεμβδός στο βάθος της θάλασσας, που χρυσά συννεφάκια πλανιόντανε. 'Επειτα από λίγο εξακολούθησε με σιγανή φωνή.

— «'Ερχόντανε στιγμές, και ώρες ακόμα, που έπαυα να υπάρχω. 'Υπήρχα μονάχα με το γυάλινο σύντροφό μου, ζούσα μονάχα γι' αυτόν. Σάν όνειρο μου έρχονται τώρα στη θύμηση οι στιγμές εκείνες. Πόσο είναι μακριά... Λες και κάποιος άτμώδη πέπλος τις καλύπτει... 'Ας είναι...»

Κι όμως, αν κ' έδλεπα πώς, μέρα με την ημέρα, έχανα το έγώ μου, πώς ένστερνιζόμουνα το έγώ του γυάλινου φίλου μου, δε λυπόμουνα γι' αυτό, ούτε άπορούσα. Δέ θυμάμαι τώρα καλά τι αισθανόμουν τότε... Μου φαίνεται όμως πώς άφινόμουν στην υποχώρηση αυτή μοιραίως...

Ναι, μοιραίως. Νόμιζα, ή μάλλον είχα την πεποίθηση πώς έτσι έπρεπε να γίνει, κ' ή ζωή μου εξακολουθούσε κατ' αυτό τον τρόπο.

Στο τέλος κατάντησα να συνυπάρχω, έντελώς πιά, μαζί με το γυάλινο αυτόν άνθρωπο, έχοντας συγχρόνως και τη συνείδηση της διπλής μου αυτής ύπαρξης... Δεν ξαίρω αν καταλαβαίνεις καλά, οσα σου λέω. Είναι αλήθεια πώς δεν μπορώ να σου εκφράσω άκριδώς όλα εκείνα τά παράδοξα πράγματα...»

Σώπασε για λίγο και μια βαθειά ρυτίδα χαράχτηκε στο μέτωπό του. Φαινότανε βυθισμένος στο χάος των αναμνήσεων, σάν άνθρωπος που προσπαθεί να συναρμολογήσει τις σκέψεις του. 'Υστερα ξανάρχισε, με φωνή παλλόμενη, την παράδοση ιστορία του.

— «Μια μέρα γνώρισα έναν άλλον άνθρωπο, που, εϋθύς εξ αρχής, μου έκανε μεγάλη έντύπωση. Στά σκοτεινά του μάτια αντιφέγγιζε κάποια παράδοξη χαλύδδινή λάμψη, που μου έφερνε δυνατό ανατρίχιασμα, όταν τά στύλωνε στά δικά μου. Αισθανόμουν πώς είμουν άνίκανος ναποφύγω τη ματιά του που με αιγνήτιζε, μου έπεδάλλετο. Τό ξαίρεις πώς πάντα υπήρξα άσθενικού χαρακτήρα, σχεδόν μη μπορώντας να έχω ποτέ γνώμη δική μου.

Για κάθε μου σκέψη, για κάθε μου ιδέα σκεπτόμουν να βρω ποιός μου την ένέπνευσε... Δεν μπορείς να φανταστείς τι τρομερό πράμα είναι αυτό... Να ξαίρεις πώς τίποτα δεν είναι δικό σου, τίποτα δεν υπάρχει για τό όποιο να πείς με υπερηφάνεια: — Αυτό μου άνήκει. Τίποτα, τίποτα...»

'Αλλά ξεφεύγω από το θέμα μου και φοβούμαι μη σε κουράσω. Λοιπόν, αυτός ή άνθρωπος έρχισε σιγά-σιγά να μου επιβάλλεται με την ίσχυρή του θέληση, να παίρνει ένα μεγάλο μέρος της ύπαρξής μου, να κυριεύει το έγώ μου.

Σχεδόν άρχισα να ξεχνώ το γυάλινο φίλο μου. 'Ο άνθρωπος με τη χαλύβδινη ματιά με είχε σύρει κοντά του, με είχε κάνει δικό του.

Και μιιά μέρα μου είπε να περιχύσω με μολύδι το γυάλινο σύντροφό μου, για να τον προσφύλαξω, τάχατες, από κάθε εξωτερική επίδραση. Θίλησα ν' αντισταθώ, να του πώ κάτι τέλος πάντων, μα δεν μπόρεσα. 'Η φοβερή του εκείνη ματιά διαπερνούσε τη σκέψη μου, την παρέλυε, την έδέσμευε.

Και ύποτάχτηκα στη θέλησή του »

Έπαψε πάλι τη διήγησή του και μου έπιασε το χέρι. Το σώμά του έτρεμε και τα μάτια του είτανε ύγρα.

— «Μιά βραδιά λοιπόν», ξανάρχισε, «πήρα να περιχύσω μ' αναλυμένο μολύδι το γυάλινο κορμί του φίλου μου.

Είμαστε σε μιιά σκοτεινή κάμαρα που φωτιζόταν από τις αναλαμπές της φωτιάς, στην όποια έδραζε ή χύτρα με το μολύδι. Τα όνειροπόλα του μάτια είτανε θωμπωμένα και το ρόδινο σωματάκι του τινάζόταν από σπασμούς άγωνίας.

— Μή, με παρακαλούσε. 'Η φωνή του με παρέλυε, με πέθαινε... Μα είμουν άνίκανος για να υποχωρήσω, άνίκανος για ν' ακολουθήσω την εσωτερική θέλησή μου. Μου φαινότανε πως έδλεπα τα σκοτεινά μάτια με τη χαλύβδινη λάμψη του παράδοξου ανθρώπου καρφωμένα άπάνω μου έπιταχτικά..

Κινιόμουν μηχανικά, σε νευρώσπαστο. Κι άρχισα να χύνω βραστό μολύδι στο γυάλινο σώμα του άγαπημένου μου φίλου.

Ένας τριγμός άκούστηκε και το κορμί του έγινε τρίμματα..

Σώπασε πάλι και κοίταξε πέρα, στη μουντή θάλασσα.

Άπό τα μάτια του κυλούσαν άργα δυο δάκρυα..

Δέν έτόλμησα να διακίψω τη θλιερή του σιωπή

Είτανε τόσο παράδοξο, τόσο άπίθανο αυτά που μου διηγήθηκε... Κι έμως εκείνη τη στιγμή τα πύστευα άκραδάντως, βλέποντάς τον να δακρύζει, σιωπής, στην έρημική εκείνη άκρογιαλιά..

Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

ΣΕΛΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

ΡΗΜΑΔΙ

Περνώ κοιτώντας το σπιτάκι
το ρημαγμένο και θαρρώ
πως κάτι νιώθω να με φέρνει
στον περασμένο μου καιρό.

Θαρρώ πως μου μιλούν τα γύρω
κι άλυσσιδόπλεχτες στο νού
μούρχονται θύμησες και σκέψεις
κάπιου καιρού μου άλαργινού.

Θαρρώ πως νιώθω, πως άκούω
κάπιο τραγούδι χαρωπό
στού έρωτα πάνω τονισμένο
τόν ψυχολάτρευτο σκοπό.

Θαρρώ πως βλέπω άγάπης ή κριού;
— άπομεινάρι άφ' τα παλιά—
κι όρκους άκούω πλάνους όρκους·
σ' άγάπης ψεύτικας λαλιά.

Κ' έτσι που βλέπω το ρημαδί
ίδιο με μένα το θαρρώ
σά νιώθω κάτι να με φέρνει
στον περασμένο μου καιρό.

ΡΟΥΒΙΜ

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ

Το στόμα σου για μένα, είναι ένα λουλούδι, ένα σημάδι γητεμένο, που άμα μ' άγγίζει νιώθω τη δύναμή του να ποτίζει τα κατάβαθα της καρδιάς μου. Τα ρουθούνια σου, είναι φτερούγια πεπιλουδίσια, που μάρέσει να τα κολιώ στο λαιμό μου, για να νιώθω το άνοιγόκλειμά τους, και την καφή άόασα τους.

Τα μάτια σου, για μένα είναι ο μαγεμένος καθρέφτης· μάρέσει έτσι με τα χέρια μου να σου λιγύζω το κεφάλι, και να γυαλιζομαι μες σ' αυτά μερόνυχτα, και ύοτερα βυθισμένη στο άπέραντο άχανές τους θέλω μόνη μου να κλειδώνω με τα χείλια μου το χρυσάφι τους, μες στο πολύτιμο κουτί των βλεφάρων σου. Τα δάχτυλά σου, τα μακριά και άσπρα σου αυτιά, μάρέσει έτσι να λένω τα μαλλιά μου και να τα μερδεύω μες σ' αυτιά πύει τόσο όμορφα το χρυσό με το φίλντισι. και τα δικά σου δάχτυλα Στέφανε, είναι φίλντισένια... πιστεψέ με.

ΑΠΟ ΤΟΤΕΣ

Ένα μεσημέρι, ο Στέφανος έσκιψε άμίλητος, ξεκούμπωσε την ρόμπα μου και φίλησε την καρδιά μου... Το φίλημά του αυτό ρούφηξε κάθε άλλη ξένη άγάπη που είτανε μέσα της, και με τα ντελικάτα

ρουθούνια τ.υ φρόνηξε όλη τή φλόγα τής δικής του αγάπης... Από τότες ένω αίμα πυρωμένο μου υλογίζει τήν καρδιά, και θέλω πάντα μαζί του να γέρω στην άκροποταμιά.

Ένα μεσημέρι, ό Στίφελος έσκηψε κινιά στο πρόσωπό μου, τά μάτια του τά πρόματα είτανε φω-

τεινά σαν τήν αλήθεια και ή ψυχή μου βαφτίστηκε μέσα τους, και οι άστραπές τής άγρίας λίγο αγάπης του φοβερίζουν τή σκέψη μου... Και από τότες τόν ακολουθεί παντού, και ή ψυχή μου θέλει πάντα να άπλώνεται στο καταπράσινο λιβάδι τώ ματιώ του ...

Βόλος

Κ. ΤΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΜΟΛΙΕΡΟΣ

Στή Γαλλία γιορτάζεται ή τρίτη έκτονιστηρίδα του Μολιέρου. Άρθρα και μελέτες, σχετικά με τό Μολιέρου, τό έργο του, τή ζωή του, τήν εποχή του, στις Γαλλικές έφημερίδες και τα περιοδικά δημοσιεύονται συχνός. Έδώ, ένα άρθρο τής προκοπής διαβάσαμε, τό άρθρο πού με τόν τίτλο «Μολιέρου», δημοσίεψε ό «Σύντροφος» στο «Ριζοσπάστη». Ο «Νουμάς» έξον από τό σημείωμα του Μολιέρου, πού δημοσιεύει στο σημερινό φύλλο, νόμισε πώς έπρεπε να προσφέρει σιούς αναγνώστες του και μερικές περικοπές, τις πού χαρακτηριστικές, από τή μελέτη του Emile Faguet «Η ζωή και τό έργο του Μολιέρου», πού μās τήν έστειλε άλόκληρη μεταφρασμένη ό κ. Α. Α. Παράφης.

... Χωρίς άλλο ως προς τήν σχολικήν ανάπτυξη είταν πολύ άμαθής. Η μόρφωση του περιοριότηκε στο να παρτυρήη να έξεταξη, ν' άκούη τούς ανθρώπους. Κι αυτή ή μόρφωση για τούς μεγαλοφυείς είναι ή καλύτερη. Η μάθηση με τά βιβλία δέν ώφελει καθόλου σιούς άνόητους, και οι έξυπνοι δέν τήν έχουν ανάγκη. Μεταξύ τών δυο αυτών τάξεων, είναι οι άνθρωποι τής μετρίας σειράς τούς όποιους έξυπνίζει κάπως, πρò πάντων ως άθώα διασκέδαση.

Οι γενικές ιδέες του Μ. είναι ένός άσιου Παρισινού του 1660, εκτός από τή θρησκευτική ιδέα, πού τήν έλεχη εκείνη είταν άκόμα άρκετά ζωηρή. Αυτής τής ιδέας ή τού αισθήματος δέν υπάρχει κανένα ίχνος στο Μ.

Οι έχθροί του έχουν δίκαιο να τόν ψέγουν για τό Δόν Ζουάν και τόν Ταρτούφο, με τή διαφορά ότι από τήν έξεταση τών έργων αυτών, πρέπει να συμπεραίνουν ότι ό Μ. δέν έκοπέτο ποτέ τό Θεό, όχι όμως ότι και τόν πολεμούσε.

Είναι αλήθεια πώς στο Δόν Ζουάν βάζει ένα έξυπνο άνθρωπο να χτυπά τό Θεό κ' έναν ήλιθιο να τόν έπερασπίζεται. Άς μη συμπεράνουμε όμως πώς ό Μ. εκήρυξε τήν άθέια στο έργο αυτό, άλλ' άς παραδεχθούμε πώς ό Μ. δέν έπειραζότανε πολύ να βάλη τήν περιφρόνηση του Θεού στο στόμα ένός έξυπνου και τήν υπεράσπισή του σ' ένός άνόητου, πράγμα πού

άποδείχνει πώς ό Θεός του είναι άδιάφορος.

Είναι αλήθεια πώς στον Ταρτούφο τό Θεό σέπτεται ένας άνόητος, πού είναι ό Οργάν, μιá ξεμωραμένη γριούλα πού είναι ή Περνάλ, κ' ένας κατεργάτης πού ούτε τόν πιστεύει καν, χωρίς άμφιβολία, κι αυτός είναι ό Ταρτούφος, ένψ οι γνωστικοί και έντιμοί άνθρωποι τής κομωδίας αυτής, πού μπορούσαν να πούν κι αυτοί κάτι, δέ λέγουν τίποτα. Θα είτανε φυσικό ή Έλμίρα ν' αντίταξη στις επιθέσεις του Ταρτούφου τή θρησκεία της.

Δέν του αντίτασσει όμως παρ' τό φόβο για τήν κόλαση, με κάποια άμφιβολία μάλιστα.

«Μας φοβερίζουν τόσο με τά βασανιστήρια του άλλου κόσμου».

Έξ όλων αυτών μαρκεϊ κανείς να συμπεράνη ότι τό θρησκευτικόν αίσθημα δέν είταν και πολύ ζωηρό στο Μ. Άν έξαιρεσωμε τήν ιδέαν αυτή, ύλες τις άλλες ιδέες ένός έντιμου παρισινού άσιου τών μέσων του 17ου αιώνα ό Μ. τις έχει, και πολύ πιθανόν μάλιστα να έχη μόνον αυτές... Οι ιδέες αυτές είναι κοινής λογικής, ή για να ποθμε καλύτερα, μετρίας λογικής.

Σ' ένα σημείο μου φαίνεται πώς ό Μ. άπομακρύνθηκε από τήν άστική φρόνηση τής εποχής του:

Ύποστήριξε τά δικαιώματα τής γυναίκας και τής κόρης. Ύποστήριξε πρώτα ότι ή κόρη πρέπει να ανατρέφεται ελεύθερα, με μεγάλο σεβασμό προς τήν ανεξαρτησία της, προς τήν άυτονομία της, προς τήν άτομικότητά της. Δεύτερο, ότι πρέπει να μορφώνεται και όχι να κρατιέται μ' επιμέλεια στην άγνοια και στην άμάθεια.

Στό «Σχολείο τών άνδρών» και στο «Σχολείο τών γυναικών» ύποστήριξε αυτές τις ιδέες, πού δέν είτανε ιδέες τών παρισινών άστων στο 1660 ούτε στο 1912.

Μόνο πού έπειτα από 12 χρόνια ύποστήριξε άκριβώς τό αντίθετο, στις «Σοφές γυναίκες». Άκριβώς επειδή φρόντιζε να συμμορφώνεται με τις ιδέες του κοινού του.

Ο Μ. λοιπόν είναι ό άνθρωπος τής μετρίας λο-

γικής, τής απρόσωπης σκέψης που σκέπτεται, ότι ολος ο κόσμος σκέπτεται, ή που αποφασίζει να μη σκεφθῆ παρὰ μόνο αὐτό, και που πιστεύει στο κάτω — κάτω τῆς γουφῆς πῶς ἀκριβῶς αὐτό πρέπει να σκέπτεται, ἐπιφλασσομένοι να τὸ ἀποδείξει ὅπως κανεῖς ἄλλος δὲ θὰ μπορούσε.

Εὐκόλα φαν ὄψεστε τώρα πῶς ἡ ἠθική του εἶναι ἀρκετὰ χαλαρή.

Πράγματι ἡ ἠθική εἶναι προσπάθεια που ὁ ἄνθρωπος καταβίλλει, γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ φυσικὸ του ἐγωϊσμό, ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τοῦ συμφέροντός του, και οἱ μέτριες ιδέες εἶναι καθαρῶς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν παρατηρήσεων και τῶν σκέψεων, που οἱ ἄνθρωποι ἔκαμαν, γιὰ τὸ συμφέρο τους πάντα, ἐννοεῖται.

Ἐπομένως οἱ ιδέες τῆς μεσαιᾶς τάξης κάθε ἐποχῆς καταλήγουν σὲ μιὰν ἠθική, που δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἀξιοκατάκριτη, ἀλλὰ που δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἥρωϊκό, τὸ ὑψηλό, τὸ εὐγενικό, τὸ γενναῖο, τὸ ὄρατο.

Αὐτὴ τὴν ἠθική ἀκριβῶς πῆρε ὁ Μ. γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, δηλ. δανείστηκε ἀπὸ τὸ κοινὸ του και τοῦ τὴν ἐπέστρεψε και τοῦ τὴν ἀνταπέδωσε. Ἄλλὰ εἶναι μιὰ ἠθική πολὺ χαμηλή. Εἶναι ἥπιος λέγουν: ἠθικός ἐκ πείρας. Ἄλλὰ σὰς παρακαλῶ ἡ πείρα εἶναι ἠθική; Δὲν εἶναι καθόλου, ἀφοῦ εἶναι ἀπογοητευτική.

Λοιπὸν ὁ Μ. δὲν εἶναι ἀνήθικος· ἀπὸς δὲν ἔχει ἠθική. Δὲ διαφθείρει, ἀλλὰ και δὲν καλύτερεῖται. Ἡ κοινωνία που θὰ εἶχε τὸ Μ. γιὰ ὄδηγὸ και που θ' ἄκολουθοῦσε πιστὰ τὴ διδασκαλία του, δὲ θὰ εἶταν ἀξιοκατάκριτη, δὲ θὰ εἶταν και πολὺ κακή, θὰ εἶταν μάλιστα ἀρκετὰ λογική, ἀλλὰ θὰ εἶταν ἡ πιὸ πεζὴ κοινωνία τοῦ κόσμου.

Ὁ Σαίιτ—Μαξ λέγει κάπου γιὰ τὸ Μ. τὰ ἑξῆς: «Τὸ ν' ἀγαπᾷ τὸ Μ. εἶναι σὰ νὰ μισεῖς τὴν ὑποκρισία, κάθε προσοίηση, κάθε τι ἐξεζητημένο και ἀπίστευτο, κά'ε τι σχολαστικό».

Εἶναι πολὺ κολὸ αὐτὸ και πολὺ σωστό. Ἄλλὰ κ' ἐγὼ δὲ λέγω νὰ μισεῖς τὸ Μ., μόνο νὰ προφυλάγεις τὴ συνείδησή σου ἀπὸ τὸ Μ και νὰ μὴν ἀφήνεις αὐτόνε νὰ σ' ὀδηγῆ. Λέγω νὰ μισᾷ τὴ μετρία ἠθική, τὸν ἐγωϊσμό που κρύβεται στὴν κοινὴ λογική, τὸ συμφέρο, εἴαν οὐδὲ τὸ προτείνου· ἐννοεῖται ὡς τὸ ἰδανικὸ τοῦ ἔντιμου πολίτη, τὴν ταπεινότητα και τὴν πεζότητα, τὸν παιδικαῖο φόβο γιὰ τὸ γελοῖο, τὴ φρόνημη ζωὴ, τὴν προβλεπτική και λίγο ἄναντη, και τῆς προτάσεις τοῦ ν' ἀπομακρύνεις ἀπὸ κοντὶ σου κάθε ἰδανικὸ και κάθε τι, που ἔστω και ἀπὸ μακριὰ παρομοιάζει μ' αὐτό.

Αὐτὸ σοῦ λέγω νὰ μισεῖς.

Ἡ τέχνη τοῦ Μ. κωμωδία — τραγωδία. Χαρακτήρας στὴ γέννησή του, που ὀλοεῖται χειροτερεῖται, κ' εἶται μᾶς δίνει τὴν ἐξέλιξη τοῦ κάθε πάθους στο κάθε ἔργο του. Δὲν εἶναι και πολὺ ἐπιδέξιος. Κάποτε θαρρεῖς βαρύνεται. Ἐχει και λάθη ἀκόμα στὴν ἐκφραση.

«Ἀκόμα μιὰ φορά τὸν βρίζω μεγάλο» λέει ὁ Φανελὸν γιὰ τὸ Μ. και ἂν ἀκόμη πολλοὶ αἰῶνες περάσουν, πάντα θὰ τὸν βρίζομε μεγάλο. Μπορεῖ νὰ μὴν ἀγατᾷ κανεῖς τῆς περισσοῦρες ἀπὸ τῆς ιδέας του, τὴν ἠθική του. Μὰ και ὁ λογικὸς ἄνθρωπος και ὁ ἔντιμος θᾶχαν πολὺ λάθος ἂν ζητοῦσαν τῆς ιδέας που θὰ τὸν καθωδηγοῦσαν στὴ ζωὴ τους και τὴν ἠθική τους σ' ἓνα κωμικὸ συγγράμμα.

Πρέπει κανεῖς νὰ ζητᾷ σ' αὐτὸν χαρακτήρες, ζωγραφίες ἠθῶν και σκληρὲς κωμωδίας διασκεδαστικές, και νὰ πάει ἀπὸ ἄλλου; νὸ ζητήσει τὴν καθωδηγητικὴ στὴ ζωὴ του.

Ἀπὸ ἓνα κωμικὸ ποιητὴ ἐκεῖνο που πρέπει νὰ ζητήσει κανεῖς εἶναι νὰ μὴν εἶναι ἀνήθικος και ἐπιβλαβής. Ἀκριβῶς ἀπέδειξα πῶς ὁ Μ. δὲν εἶναι τέτοιος.

Παραδέχομαι μάλιστα πῶς ὁ καθεὶς ἔγραψε νὰ τεῖ στὸν κωμικὸ ποιητὴ. «Δόστε μου τὴν ἠθική τῆς πείρας. Εἶναι ἀνήθικη, τὸ ξαίρω. Ἀλλὰ ἔχω ἀνάγκη, ἀλλὰ θελω νὰ μοῦ ζωγραφίσουν τὴν πραγματικότητα και νὰ μοῦ ὑποδείξουν τὰ διδάγματα που πρέπει νὰ βγάλω ἀπ' αὐτή. Δὲ σκοπεῖω νὰ τ' ἀκολουθήσω, φυσικά, μὴ θέλω νὰ γίωρισω τὴν πραγματικότητα και τῆς ιδέας που τὰ μέτρια ἀνείματα συμπεραίνουν και διδάσκονται ἀπ' αὐτὴν γιὰ νὰ μποροῦ νὰ ἀντιδράσω σ' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα, γνωρίζοντας τὰ πράγματα και ὄχι κατὰ τύχη, και γιὰ νὰ ξεχωρίσω ἀπ' αὐτὰ τοὺς τύπους ἀπὸ ἔξυπνάδα, και ὄχι ἀπὸ ἰδιοτροπία. Δόστε μου ὅλη τὴν πείρα και ὅλα τῆς τὰ διδάγματα».

Ἀπὸ ἄλλους και ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μου θὰ ζητήσω τὰ μαθήματα και τῆς ὑποβολῆς, που βοηθοῦν ν' ἀνυψωθῶ λίγο πιὸ πάνω ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο αὐτό, και νὰ γίνω, ἂν ὄχι ὑπεράνθρωπος, τοῦλάχιστο ἕμως καλύτερος ἀπὸ τὸ Χριστὸν και τὸν Κλεάνθη.

EMILE FAGUET

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΛΑΣΗ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ

Μὲ τοὺς τίτλους αὐτοὺς δημοσιεύτηκε στὴν «Ἑργατική» τοῦ Βέλγου (16 Ἰανουαρίου 1922, σελ. 1) — ὁ παρακάτω ἄρθρο, που τὸ ἐκαστοπώνυμο και μετὶς γιὰ τὸ συντάκτης του βρέπει κάπως πιὸ πλατιά και πιὸ ἀληθινὰ τὴ σημασία τοῦ μικροῦ αὐτοῦ σκληροῦ ἔργου

«Ἄν και εἰ «ἐρασιτέχνες» μᾶς ἀγνόησαν ἐλότελα, δηλαδή θέλησαν και ἀγνόησαν τὴν «Ἑργατική», ἐν τούτοις ἐμεῖς δὲν τοὺς ἀνταποδίδουμε τὰ ἴδια. Ἄλλως τε δικαιολογοῦνται. Μποροῦν νὰ λογαριάζουν γιὰ ἐφημερίδα ἓνα μπολσεβικικὸ ὄργανο;

Εἶναι ἀλήθεια δὲν λίγο ἀργὰ ἐρχόμαστε νὰ τοὺς κρίνουμε. Ἄλλὰ ἀπὸ τὸ κάνουμε ἐξεπίτηδες. Ἄφθ.

σαμε να περάσει ο ένδοξισμός τους, να σβυστή η κακή έντύπωσή τους απ' τους ύμνους των αστικών μας εφημερίδων και τους κριτικούς τους. Οι κριτικοί των εφημερίδων αυτών τους ανέβασαν στα μεσοβράνα, και τους είπαν ποιός λίγο ποιός πολύ, βτι η παράστασή τους σημείωσε «πλήρη ή τέλεια επιτυχία.»

Καθώς θα κατάλαβε ο άναγνώστης πρόκειται για τή θεατρική τους παράσταση που δώσανε τήν περασμένη βδομάδα και ειδικώς για τὸ δράμα που έπαιξαν. Έπαιξαν τὸ δράμα «Στὴν εζώπορτα» τοῦ Ταγκοπούλου, που είναι ένα δράμα σοσιαλιστικό. Νά η υπόθεσή του με λίγες λέξεις :

Ὁ κ. Βουρλᾶς και η Αίνα αγαπήθηκαν και έκαναν και παιδί, χωρίς να έχουν παντρευτή. Ὁ κ. Βουρλᾶς ὅμως αφήνει τή Αίνα, επειδή είνε φτωχή και παντρεύεται μίαν ἄλλη πλούσια.

Στις κουλίντες που κάνουν ο Βουρλᾶς με τή Αίνα, ο συγγραφέας βάνει τέτοιες φράσεις ὡστε χτυπιέται ἀπό θεμελιούς η ανήθικη αστική οικογένεια κι ο ανήθικος γάμος της, που αγοράζεται κι αὐτός με τὰ λεφτά, κι ελάκαιρη η αστική κοινωνία. Χτυπιόνται οι νόμοι, που προστατεύουν τήν ἀτιμία και τήν ἀδικία, εταν κρύβεται σε ψηλά μέγαρα. Κι ἀκόμα, με τήν παρένθεση μερικῶν εργατῶν ο συγγραφέας τους καλεῖ να οργανωθοῦν να σηκωθοῦν και να γκρεμίσουν τήν ἀτιμία και τήν ἀνηθικότητα τῆς σημερινῆς κοινωνίας,

Δέν θα κρίνουμε ἐδῶ πέρα τὸ ἔργο. Θα κρίνουμε μόνο ἂν πέτυχε η παράστασή του απ' τούς έρασιτέχνες, η όχι.

Διαφωνώντας με ελους τούς κριτικούς τῶν αστικῶν μας εφημερίδων, λέμε πως η παράσταση τῆς «εζώπορτας» ἀ π έ τ υ χ ε θ ρ ι α μ β ε υ τ ι κ ᾶ. Και εζήγιώμαστε.

Έρῶσον πρόκειται για τήν τέχνη στο θέατρο, και μάλιστα για τή σοσιαλιστική τέχνη, τότε μονάχα μπορούμε να πούμε ετι σημειώθηκε επιτυχία, εταν τὸ κοινὸ που παρακολούθησε τὸ σοσιαλιστικὸ αὐτὸ ἔργο σχημάτισε τέτοιες ψυχολογικές παραστάσεις, που ὑπολογίζει ο συγγραφέας. Ὁ συγγραφέας, πολὺ σωστά, βάνει ελα τὰ δυνατά του, ελα τὰ μέσα τῆς τέχνης, απ' τὸ σκηNIKὸ διάκοσμο και τήν ἐκλογή τῶν ἡρώων (ἀφήνουμε τήν ἐκλογή τῆς υπόθεσης, γιατί ἀπὸ είνε τὸ πρῶτο που έχει να κάνει) ὡς τούς διαλόγους των και κινήσεις των, ὡστε να γεννηθῆ στήν ψυχῆ τοῦ θεατῆ η ἀγανάχτηση, να τοῦ ὑποβάλῃ μίαν ἐπαναστατική ψυχολογία, τέτοια που να ἀναγκάσει να παρακολουθήσει τὸν μεγάλον ἀγῶνα τῶν προλεταρίων και να ἐξελιχτῆ σε ἐπαναστάτη, σε ἀγωνιστή, σε κομμουνιστή. Ἄπὸ ἐπιδιώκει ἀσφαλῶς ο σοσιαλιστῆς συγγραφέας. Κι ἂν τὸ κατορθώσουν ἀπὸ οι ἡθοποιοί τούς ἀξίζουν πολλὰ μπράβο.

Ἄς πούμε πόσο πέτυχαν αὐτὰ στήν παράσταση

τῶν έρασιτεχνῶν. Πρῶτα με τὸ διάλογο τῆς Αίνα και τῶν «ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ» που τῆνε χλευάζουν και τήν περιπαίζουν και δέν καταλαβαίνουν τὰ βαθυστόχαστα λόγια της, ο συγγραφέας δὲ θέλει να κάνει να γελάσουν οι θεατῆς του. Ἦ ἀντίθετο μάλιστχ. Θέλει να δείξει σε τι διανοητικὸ ἐπίπεδο βρίσκειται η μάζα, τι ἀπονέκρωση ψυχική έχουν οι προλετάριοι, να ἀγαναχτήση περισσότερο ο θεατῆς, και να τραβήξει μόλις ἀφήσει τὸ θέατρο στα ἔργατικά χαμόσπιτα και στα ἔργοστάσια, κηρύχοντας τὸ ξίπνημα για τήν ἀπολύτρωση. Ἀλλὰ σ' ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ δράματος, τὸ κοινὸ που τὸ παρακολούθησε, γελάει. Ἐπίσης εταν παρουσιάζεται ο χωροφύλακας, στιγμή που κλωτσοπατοῦνται οι αστικοί νόμοι, τὸ ἴδιο κοινὸ ἐπίσης γελάει. Και πολλὰ ἄλλα τέτοια, που ἔποιος παρακολούθησε τήν παράσταση τὰ θυμάται. Γιατὸ ἀκριῶς λέμε ετι η παράσταση τῶν έρασιτεχνῶν (πρόκειται ειδικῶς για τήν «εζώπορτα») ἀπέτυχε ὀλίγελα.

Βέβαια τὸ κοινὸ που μαζεύτηκε τέτοιο είναι. Παρακολούθησαν σοσιαλιστικὸ ἔργο οι ἔμποροι, οι μπακάληδες, οι ἐπιστήμονες που έχουν ἴδια μ' αὐτούς ψυχολογία κ' αίσθητική. Και βέβαια ἀπὸι ἔπρεπε να γελάσουν. Για να δείξουν τήν τέλεια ψυχική τους ἐξουθένωση. Ἄντι να κρύψουν τὰ μοστράτους ἀπὸ ντροπή γιατί οι ἀτιμίες ἀπὸς κάθε μέρα κάθε ὡρα παρουσιάζονται στήν κοινωνία τους, ἀπὸι γελοῦν. Μήπως ξαίρανε τίποτε ἄλλο να κάνουν; Γελοῦν εταν κλέβουν τή δουλειά τοῦ ἐργάτη. Γελοῦν εταν τὸν κρατοῦν ἐπίτηδες ἀμόρφωτο. Γελοῦν εταν στέλνουν στα μέτωπα τούς φτωχοῦς, για να αὐξήσουν ἀπὸι τὰ κεφάλαιά τους.

Δέν μπορούμε ποτὲς να παραδεχτοῦμε, ετι επιτυχία ἐνός θεατρικοῦ ἔργου είναι τὸ να παίζουν καλά οι ἡθοποιοί τούς ρόλους των. Γιατί τότε η θεατρική τέχνη, παίρνει για σκοπὸ της τήν ἀνάδειξη ἡθοποιῶν. Και μάλιστα εταν ἡθοποιοί είναι οι «έρασιτέχνες».

Και ρωτᾶμε : Πόση επιτυχία θα εἶχε τὸ σοσιαλιστικὸ ἀπὸ ἔργο ἂν τὸ παρακολουθοῦσαν ἐργάτες; Πόσο θα ξεπληρώνονταν ο πραγματικὸς σκοπὸς τῆς τέχνης; Πόσο οι «έρασιτέχνες» θα φαίνονταν για πραγματικοί «ερείς» τῆς τέχνης;

Ἄλλὰ ξεχάσαμε. Οι «έρασιτέχνες» ἀσσοί κι αὐτοί, με αστική ψυχολογία, δέν πολυενδιαφέρονται για τήν τέχνη. Ἄπλούστατα τὸ κάνουν για να περνοῦνε τὸν καιρὸ τους, και για να ρεklamάρουν τούς μεγαλοαφεντάδες μας. Ἄλλὰ γιατὸ δέν ἔπρεπε ν' ἀσχοληθοῦμε μ' αὐτούς.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΤΡΙΝΚΟΥΛΟΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Μιά συλλογή από «maximes». — Τ' «ἀπομνημονεύματα» τοῦ Φρανσὺ Ζάμ. — Ἡ φήμη τοῦ Montaigne στὴ Γερμανία. — Ἀπὸ ποιητικὲς συλλογές.

— Σ' ἔναν τόμο τους «Ἡ γυλλικὴ σκέψη» ὁ Λοὺί Καρὸ κι ὁ Σάουλ Ρεξισμανσὲ μαζέψανε ὅπως λέν κ' οἱ ἴδιοι τους «ἕνα μᾶξιμουμ ἕλη μὲ στὸ μίνιμουμ τοῦ ὄγκου». Ὅχι μὴ οὐ δξιώματα τῶν συγγραφέων ποὺ καταγίνηκαν ἐπίτηδες μ' αὐτὸ τὸ εἶδος, ὅπως ὁ Λαρσοφουκώ, Ζουμπέρ κλπ. Γιατὶ γιὰ νάναί ἕνας συγγραφέας pauseur δὲ θὰ πεί ἀπαραίτητα πὼς ἔχει γράψει ἀξιώματα. Ὅλοι οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς Ντιντερό, Στένταλ, Μπαλζάκ, Σολιντ Μπέβ, ντ' Ὀρε βιλλύ, Φλωμετέρ, Ταιν, Ἀνατόλ Φράνς, κλπ. ἔχουνε μέσα στὰ βιβλία τους ἕνα σωρὸ σκέψες ξεχωριστές καὶ δυνατές σὰν ἀξιώματα. Κ' ἡ συλλογὴ τοῦ Καρὸ καὶ τοῦ Ρεξισμανσὲ μαζεύοντας μὲ τέχνη καὶ μὲ γούστο αὐτὲς τίς σκέψες μές' ἀπὸ χιλιάδες τόμους εἶναι ἀπὸ τίς καλύτερες στὸ εἶδος τῆς.

— Ὁ Φρανσὺ Ζάμ, ὁ ποιητὴς τοῦ «Θρίαμβου τῆς Ζωῆς» μᾶς δίνει τὸ πρῶτο βιβλίό ἀπὸ τ' Ἀπομνημονεύματά του μὲ τὸν τίτλο «Ἄπ' τὴ θελαν ἡλικία στὴν ἀρχίστη». Σελίδες ὅλο ἥλιο κι ἄρωμα— ἄρωμα σὰν ἀπὸ λ-βάνι—καὶ λατρεία στὴ φύση. Εἶν' ἀλήθεια πὼς τὸ βλάπτουν λίγο τὰ ἕνα σωρὸ ἐκείνα πρόσωπα τὰ ἀσημαντὰ ποὺ συναντοῦμε. Μὰ ἡ ἀτομικότη τοῦ συγγραφέα ἢ τόσο δυνατὴ, ἢ ξεχωριστὴ, ἔχει πλημμυρισμένο τὸ βιβλίό οὐ σημεῖο τέτιο ποὺ νὰ τὸν ζηλεύει ἀληθινὰ κινένας ὄχι πιά ποὺ εἶναι ὁ μεγάλος ποιητὴς μὰ ὁ διαλεκτὸς εὐτυχισμένος ποὺ λουσιμένος ἀπὸ φῶς, τονίζει τὸ ὄψανό του πρὸς τὸν οὐρανό.

— Μὲ τὴ μελέτη του ἢ «Φήμη τοῦ Montaigne στὴ Γερμανία» ὁ Βικτέρ Μπεουγιὲ ἀποδείχνει πὼς στοὺς διανοούμενους τῆς Γερμανίας ὁ Montaigne εἶχε πλεὺ πολὺ ἐπίδραση καὶ διάδοση ἀπ' ὅ,τι ξαίσαμε ἴσαμε τώρα. Καὶ μᾶς δείχνει πὼς ἀπὸ τὸ 17ο αἰῶνα καὶ δῶ τὸ πνεῦμα τοῦ Montaigne ξεπλώθηκε καὶ πέρα ἀπ' τὸ Ρήνο, ὀνομάζει ὄλους τοὺς συγγραφεῖς ποὺ γράψαν σκόλια γι' αὐτόνε κ' ὕστερα ὄλους ἐκείνους ποὺ φέρουνε μές στὸ ἔργο τους κάποια ἐπίδραση δική του: Μπόντιμερ, Λέσσινγκ, Λεχτεμπεργκ, Γκαίτε, Νίτσε κλπ.

— Ὁ Ζοζέφ Ντελτέιγ ἀφιερώνει τὰ ποιήματά του «Le Cygne Androgyn» στὸ δάκαλό του τὸ μεγάλο ποιητὴ Ἀνρὺ ντὲ Ρενιέ. Κ' ἔχει δίκια νὰν τὸ κάνει γιατί καὶ ἂν ἀμελοῦσε αὐτὴ τὴ νόμιμη καὶ δίκια ἀφιέρωση, κάθε του στίχος θὰ ὁμολογοῦσε τὴν παράλειψη. Δὲ θέλουμε μ' αὐτὸ νὰ εἰποῦμε πὼς ἡ ποίηση τοῦ Ντελτέιγ εἶναι μιὰ σκέτη μίμηση. Κάθε ἄλλο. Μοναχὰ πὼς ἡ ἐπίδραση τοῦ δάκαλου στὸ μαθητὴ εἶναι μεγάλη, εὐεργετικὴ καὶ δυνατὴ σὲ κάθε βῆμα, ἀπὸ τὴ

συγκίνηση ἴσαμε τὴ φόρμα τῆς ἐχτέλεσης.

— «Repose ailleurs» εἶναι κάτι ποιήματα καινούρια τοῦ Ὅκοσὲ γραμμένα μὲ ἀληθινὴ συγκίνηση καὶ τέχνη. Κάτι σὰ νοσταλγικὲς ἐπικλήσεις σὲ κάθε περασμένο ἢ χαμένο, στὰ νιάτα ποὺ ἔχουν φύγει πιά, στὸ σπῆτι ποὺ ἀφίνει, εἰς μύριες χαρὲς ποὺ τώρα ἀδύνατο νὰ νιώσει, σ' ὅποια τέλος πάντων μαραμμένη εὐτυχία. Γυρίζοντας κάθε σελίδα τους θαρρεῖ κανένας πὼς ἀκούει θλιβερὴ, ἀπαράλλαχτη καθε φορὰ τὴν ἴδια ἔπωδὸ «repose ailleurs». . . .

ΣΕΙΡΗΝΑ

Νερσιδα γαλανόματη στὸν κίτασπρον ἀφρὸ ἀπλώνεται στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Φύσης καὶ κοιμᾶται, κ' ἔχει φλόγα στὰ μάτια τῆς κ' ἔχει λαίμω λευκὸ καὶ χεῖλη, ποὺ ἀπᾶνω τους γλυκόγελο πλανᾶται.

Κι ἀκούραστα καὶ γλήγορα μὲς στὸν ἀφρὸ γερνά κ' ἢ τρέχει καὶ κοιμᾶται μὲ ὄνειρα γλυκὰ, ἢ σιγανὸ τραγοῦδι γυρίζει ἡδονικά.

* *

Κρινόανθον ἢ σύρκα τῆς κι ὄραία σὰν ἡ σκίψη, ποὺ ἢμπορεῖ νὰ γενηθῆ, μὰ ὄχι νὰ γραφθῆ, γελᾶει γλυκὰ γιὰ ἀνταμοιβὴ σὲ ὅποιος τῆς γνῶψη, μὰ δὲ γελᾶ' ἐρωτικά. Δὲν ἀγαπᾶ αὐτὴ.

Γι' αὐτὸ πλανιέτ' ἢ τρέχει καὶ τραγοῦδ' ἢ γελᾶ, μὲ χεῖλια κοραλένια, μὲ μάτια γαλιανά, ἢ ἀφαντὴ βουτᾶει στὰ ἄπατα νερά.

* *

Ξάφνου σὰν ἥλιος βγαίνει μέσα ἀπὸ τὸ βυθό, κι ὀλόχρυσ' ἀναδίνουν ἀρχίνες τὰ μαλλιά τῆς, κι ἢ τραγοῦδά' ἢ παίζει γλυκόλαλον αὐλό, καὶ πλῆθος τὴν ἀκολουθεῖ νὰ πῆρη τὰ φιλιὰ τῆς.

Μὰ Κεῖνη ἢ γελᾶει καὶ φεύγει μακριὰ ἢ στὸ βυθὸ βουτᾶει καὶ βγαίνει ξαφνικά, ὡς ποὺ νὰ δώσει πάλι νέο θῆμα στὰ νερά.

* *

Τοῦ τραγοῦδιου τῆς νιότης, δὲν ξέρω, κέρτω θῆμα καὶ τρέχω κι ἔλο πλέχω κοντὰ τῆς νὰ βρεθῶ, μὰ πάντα πίσω μάταια μὲ σαρῶχει ἀγριο κύμα, π' ἀφήνει αὐτὴ σὰ φεύγει· φοβοῦμαι, θὰ χαθῶ.

Δὲ λογαριάζει Κεῖνη, φεύγει, βουτᾶει, γερνά, καὶ τὸν αὐλὸν ἀρχίζει καὶ παίζει μὲ χαρά, Σειρήνα, Νέμεση, ἀγρια, μὰ ὁμορφη Θεά.

* *

Στο πάλιο τῆς σκέψης, Σέρηνα ἢ Ἰδέα,
τραβῆσαι τὸ λογικὸ μας μὲ δῶρ' ἀπατηλῆ,
κ' ἔχει ἑλπίδας γέλιο, ποὺ εἶναι μὴ ρομφαία,
μέσα σὲ λίγα χέρια, ποὺ ξ' ἔρει νὰ χτυπᾷ.

Γι' αὐτὸ σὰ μᾶς γελᾷει, στὰ ἄπλατα νερὰ
στοῦ πλάγου τῆς σκέψης, μᾶς σέρνει μαγικῶς,
μᾶς σέρνει καὶ μᾶς πνίγει, ἀργῶ, παντοεινῶ.

Nigeria 7-12-21.

ΜΑ' ΚΟΣ ΣΟΥΛΗΣ

ΕΛΛΗΝ. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Βγήκανε τὰ τεύχη Α, Β, Γ, Δ τοῦ *Ἀρχείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν*. Περιέχοντες *Α. Ἐλευθερόπουλου* : Αἱ Κοινωνικαὶ τάξεις καὶ κοινωνικὰ κόμματα, καὶ ἄλλο ἄρθρον τοῦ ἴδιου μὲ τὸν τίτλον : Κοινωνία καὶ Πολιτεία, *Γ. Χαριτάκη* : Τὸ περὶ ἐξελίξεως τῶν κοινωνικῶν, τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς Καλλιτεχνίας ἰδέαι τοῦ Weber (Γιὰ τὸ ἄρθρον αὐτὸ γράφηκε σὲ προηγουμένον φύλλον τοῦ Νοεμβρίου), *Δ. Καλιτσουδάκη* : Αἱ σημεριναὶ τάξεις πρὸς ἐθνικοποίησιν, *Δ. Πληροῦ* : Γυναικεῖος ἀνθρωπισμὸς, καὶ ἓνα ἄρθρον τοῦ διαπρόχου *Βαγγέλης Παναγασταίου* : Τῆ Βαλκάνια ἀπὸ τοῦ ἸΣ εὐόχου ἐν σχέσει πρὸς τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα. Ὅσον δευτερεύει τὰ ἐξηγήσῃ διὰ τὰ γεγονότα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς μὲ τὴ θεωρίαν τοῦ *ἱστορικοῦ Ὀλισμοῦ* καὶ ἰσοσχηματικῶς πῶς ὅλα εἶχαν οἰκονομικὰ αἰτία, ἐκφράζει τὴ γνώμη στὸ τέλος πῶς τὸ Ἀνατολικὸ ζήτημα τότε μόνον θὰ λυθῆ ὀριστικῶς διὰ τὴν ἑκείνη γίνῃ ἐξολήνη μὴ Κομμουνιστικῆ Πολιτεία καὶ τὸ Προλεταριάτου πάσῃ τὰ χέρια του τὴν ἑσθιαστικὴν ἐξουσίαν. Ὁ κ. Παναγασταίου εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ καταπιάνεται στὸν τόπον μας νὰ ἐξηγήσῃ ἓνα κομμάτι τῆς ἱστορίας ὄχι μὲ τὴς παρὰ τῆς πατριωτισμοῦ καὶ τῆς κατὰ παράδοσιν ἐκείνης πορῶ μὲ τοὺς ἀλέγιστους νόμους τοῦ ἱστορικοῦ Ὀλισμοῦ, τοῦ μόνου ποὺ δίδει τὴν ἀληθινὴν ἐξήγησιν σὲ ὅλα τὰ γεγονότα.

ΕΣΤΙΑΣΑ. Βγήκε τὸ τρίτον τεύχος τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ καὶ βγαίνει στὴ Χιὸ ἀπὸ δικὰ μας παιδιὰ, γεμάτο εἰς διολογῆσιν πρὸς τὴν ἐπισημότητα. Ἀπὸ τὴν «Ἐστίαδα» μαθαίνουμε πῶς στὴν Ἀθήνα βγαίνει ἓνα λογοτεχνικὸ περιοδικὸν τῆς προκοπῆς, ὄχι βέβαιον ὁ «Νουμῶς», καὶ τῆς χειροτάτης χάρις μεγάλῃ γι' αὐτὴ τῆς τὴν πληροφορία.

Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρησις. — Θεωρητικὸ μνημονεῖον ὄργανον καὶ βγαίνει ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Κομμουνιστικὸν Κέντρον. *Τεύχος τοῦ Φλεβάρη 1922.* — Ἡ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ κατάσταση τῆς Ἑλλάδος στὸ 1921, καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ Κόμματός μας γιὰ τὸ 1922 (τοῦ Γ. Γεωργιάδη). — Ὁ ἱστορικὸς Ὀλισμὸς (τοῦ Α. Σίδερη). — Ἡ νέα οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας (τοῦ Ν. Μπουγαρίν). — Τὸ ἄριστον ἔργον τῆς Κομμουνιστικῆς Διεύθυνσης (τοῦ Κάμλ Ράντερ). — Ἡ Κομμουνιστικὴ Διεύθυνσις (Θέσις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς).

Ἡ «Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρησις» εἶναι περιοδικὸ ἐπιστημονικὸν καὶ ἐξετάζει ὅλα τὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα σύμφωνα μὲ τὴς νέας ἐπαναστατικὰς ἰδέας, καὶ ὄχι μὲ τὴν Πανεπιστημιακὴν μούχλα καὶ τὴν δασκαλικὴν μεσαιωνικὴν ἀντίληψιν τῆς Ἐπιστήμης.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΝΑ ΛΑΘΟΣ

Κύριε Ταγνόπουλε,

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς γιὰ τὴ δημοσίευσιν τοῦ τραγουδιοῦ μου στὸ «Νουμῶν» τῆς 15)12)1921.

Εἶδατε ὅμως τί ἐγίνε ἀπὸ μιὰ τυπογραφικὴν ἁποσπασίαν; Ὅτι θέλατε νὰ τὴ διορθώσετε στὸ ἐρχόμενον φύλλον σας; Ὅτι σᾶς εἶμανα ὑπόχρεος, ἂν γράφατε, πῶς ὁ πέμπτος στίχος («πρὸς τὸ πεζοῦλι τῆς πηγῆς») τοῦ τραγουδιοῦ «Ὁ Σάτυρος κ' ἢ Κλεαρίστα» κατὰ λάθος μπῆκε, χωρὶς νάχει τὴ θέσιν του, μὲς' στὸ «Τραγουδι μᾶς ἀρχαίας ἐταιρίας».

3.) 1.) 22.

Μὲ πολλὴν τιμὴν

I. N. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Γράφετε σύντομα καὶ καθαρογραμμένα γράμματα.

ΣΤΟΥΣ Κ. Κ. ΣΥΝΤΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ.—Τὴ συντρομὴ τοῦ ἑξωτερικοῦ ἐμῆς τὴ λογαριαστικῶν 50 δραχμῶν τὴ χρονιά καὶ ἀνάλογα τὸ ἑξάμηνον. Τὰ δολλάρια, οἱ λίρες καὶ τὰ χρυσὰ φράγκα δὲν μποροῦντες σήμερον νὰ πληρωθοῦν, διὰ τὴν ἡ στερηλίαν, τὸ δολλάριον καὶ τὸ φράγκον ἔχουν ἀνεβῆ τόσον ψηλά, οὔτε πάλιν μποροῦμε ἐμῆς νὰ τρέχουμε καθεὶ ὥρα στὸ Χρηματιστήριον καὶ νὰ παρακολουθοῦμε τὸ ἀνεβοκατέβασμά τους. Γιὰ τοῦτο ἂς μένουν αὐτὰ, ἔτσι γιὰ φιγούρα στὸν πίνακα, καὶ ἂς μᾶς στέλνουνται οἱ συντρομῆς σὲ δραχμῶν.

— κ. *Μάγο* Γελάσαμε καὶ μετὰ μὲ τὸ Θεὸν καὶ ταπώνομε τὸ νόστιμον ἐπίγραμμα ποὺ τοῦ χαρίζεις :

Αὐτὸς ποὺ σὲ διαβάσει,
μὲ δίχως νὰ ξεράσει
προχθεσινὸν φραί,

Στὴ μέλλουσα τὴν κρίσιν
θὲ νὰ κληρονομήσει
αἰώνια μιὰ ζωὴ!

— κ. *Ε. Μ.* Καλὴ ἡ ἰδέα, πολὺ καλὴ. Συναδοῦλεγε προσεχτικὰ τὸ στίχον καὶ θὰ βγῆ ἓνα ὁμορφον τραγουδιόν.— κ. *Ἰουλ. Συγγ.* Ὅτι δημοσιευτοῦν καὶ αὐτὰ. — κ. *Τ. Σπυρ.* Ὅτι δημοσιευτέ.